

REDEGØRELSE OM

PATENTREFORMEN

Februar 2014

Titel: REDEGØRELSE OM PATENTREFORMEN
Udgiver: Erhvervs- og Vækstministeriet
Copyright: Februar 2014
Grafisk tilrettelægning: Public
www.patentreformen.dk
Formater: Trykt udgave, Pdf, e-magasin

FORORD

Der har igennem mange år været et ønske fra dansk og europæisk erhvervsliv om en enklere og billigere adgang til patentsystemet i Europa. Patentreformen er en forenkling af det nuværende system og anses af regeringen for at være en vigtig faktor i at skabe bedre rammer for innovation, vækst og jobskabelse.

Formålet med denne redegørelse er at give et overblik over, hvad den europæiske patentreform handler om. Redegørelsen indledes med, hvorfor regeringen ønsker, at Danmark skal deltage fuldt ud i patentreformen og i den forbindelse har fremsat et lovforslag om en fælles patentdomstol.

Redegørelsen beskriver patentsystemets funktion og den samfundsøkonomiske betydning af patenter. Derefter beskriver redegørelsen baggrunden for en patentreform i Europa og giver et overblik over de mange års arbejde, der ligger til grund for patentreformen.

Endelig indeholder redegørelsen oplysning om den europæiske patentreform og om det lovforslag om en fælles patentdomstol, som regeringen har fremsat, herunder en forklaring på, hvorfor der skal være en folkeafstemning om Danmarks tiltrædelse til den fælles patentdomstol.

Du kan finde mere information om patentreformen på
www.patentreformen.dk.

God læselyst!

Henrik Sass Larsen

INDHOLD

03	Forord	16	3.3. Patentaktivitet fordelt på brancher, teknologier og virksomhedsstørrelse
06	1. Derfor har regeringen fremsat lovforslag om en fælles patentdomstol	19	3.4. Patentaktive virksomheders performance
08	2. Patentsystemets funktion	22	4. Baggrund for patentreformen
09	2.1. Patentrettigheden	23	4.1. Hvorfor er der behov for en patentreform i Europa?
10	2.2. Patentsystemets historie	24	4.2. Patentreformens historiske baggrund
	2.3. Internationalt patentsamarbejde	26	5. Den Europæiske patentreform
11	2.4. Alternativer og kritik	29	5.1. Enhedspatentet
12	3. Patenters samfundsøkonomiske betydning i tal	31	5.2. Oversættelsesordninger for enhedspatentet
13	3.1. Patenters betydning for forskning, udvikling og innovation	33	5.3. En fælles patentdomstol
14	3.2. Danske virksomheders patentaktivitet	34	6. Spørgsmål og svar

35

6.1.
Hvad er den fælles
patentdomstol?

6.2.
Kan danske virksomheder stadig bruge
enhedspatentet, hvis Danmark stemmer nej?

6.3.
Hvor skal den fælles
patentdomstol placeres?

36

6.4.
Hvad betyder det, at Danmark opretter en lokal
dansk afdeling af den fælles patentdomstol?

6.5.
Hvilken type sager skal
føres ved patentdomstolen?

6.6.
Hvilke regler skal patentdomstolen basere
sine afgørelser på?

37

6.7.
Hvilke afdelinger af patentdomstolen
skal sagerne føres ved?

6.8.
Hvilke dommere vil være ved
den fælles patentdomstol?

38

6.9.
Hvilket sprog skal sager ved
patentdomstolen føres på?

6.10.
Hvor høje bliver retsafgifterne
ved den fælles patentdomstol?

39

6.11.
Hvad handler overgangsperioden om,
og hvad er 'opt-out'?

6.12.
Hvornår vil patentdomstolen
være etableret?

40

6.13.
Hvad bliver
EU-Domstolens rolle?

41

6.14.
Vil patentdomstolen indføre
softwarepatenter i Europa?

6.15.
Vil patentdomstolen
medføre "forum shopping"?

42

7.
Lovforslag om en fælles
patentdomstol (L22)

43

7.1.
Hvorfor skal der afholdes
folkeafstemning om lovforslaget?

DERFOR HAR REGERINGEN FREMSAT LOVFORSLAG OM EN FÆLLES PATENTDOMSTOL

1

Det er regeringens opfattelse, at patentreformen vil være til gavn for dansk erhvervsliv, og at reformen vil forbedre rammerne for innovation og erhvervsvirksomhed.

Det vil medvirke til at skabe vækst og arbejdspladser i Danmark og i Europa.

I mere end 30 år har man i EU forhandlet indholdet af en reform af det europæiske patentsystem. Under dansk EU-formandskab i 2012 blev et af de sidste store politiske udeståender om patentreformen forhandlet på plads, og aftalen om en fælles patentdomstol blev underskrevet i februar 2013. Det er på denne baggrund, at regeringen har fremsat lovforslaget om den fælles patentdomstol. Vedtagelse af lovforslaget vil betyde, at Danmark bliver en del af den europæiske patentreform.

Regeringen ønsker, at Danmark skal sige ja til patentreformen og få fuldt udbytte af de fordele, den giver. Regeringen ønsker at give danske virksomheder en valgmulighed, som de har udtrykt ønske om i mange år. Den 2. oktober 2013 fremsatte regeringen derfor Forslag til lov om en fælles patentdomstol m.v. (L 22)¹. Det er dette lovforslag, der skal stemmes om ved folkeafstemningen den 25. maj 2014.

¹ <http://www.folketingstidende.dk/samling/20131/lovforslag/L22/index.aspx>

En mulighed for erhvervslivet

Formålet med den europæiske patentreform er at give erhvervslivet mulighed for at beskytte deres opfindelser i Europa på en enklere og billigere måde. Det er regeringens klare opfattelse, at det vil være til gavn for dansk erhvervsliv. Især for de små og mellemstore virksomheder, der har vanskeligt ved at opnå og håndhæve patentrettigheder bredt i Europa i det nuværende system.

I Danmark er næsten 90 procent af de patentaktive virksomheder enten små- og mellemstore virksomheder eller mikrovirksomheder. De patentaktive virksomheder omfatter såvel vidensintensive virksomheder, der eksempelvis producerer nye enzymer og lægemidler, som virksomheder inden for mere traditionelle produktionsområder såsom metalbearbejdning, produktion af maskiner m.v.

Det er i dag dyrt og besværligt at opnå og håndhæve patenter bredt i Europa. Hvis en virksomhed ønsker et europæisk patent, der er gyldigt i 25 lande, skal patentet valideres i alle 25 lande. Det medfører krav om mange og dyre oversættelser, behov for rådgivningsbistand i flere lande samt indsigt i forskellige regler for validering og betaling af årlige gebyrer m.v. i alle 25 lande. EU-Kommissionen skønner, at det i dag koster ca. 240.000 kr. at opnå patentbeskyttelse i 25 EU-lande, men at det med enhedspatentet kun vil koste ca. 35.000 kr. Dertil kommer omkostninger til advokater og patentagenter.

Med patentreformen kan virksomhederne nøjes med at søge og betale ét sted og skal ikke efterfølgende validere og oversætte patentet for at opnå gyldighed i alle de deltagende lande. Med patentreformen vil virksomhederne ikke længere risikere at skulle forsvare deres patent i mange forskellige lande og ved flere forskellige retssager. Ved den fælles patentdomstol vil de kunne nøjes med at føre én sag, der gælder i alle de deltagende lande.

Det skal være så nemt som muligt for danske virksomheder at bruge den nye mulighed, og særligt for små virksomheder er det vigtigt, at sagen føres tæt på deres forretningssted og på et sprog, de forstår. Hvis Danmark vælger at sige ja til patentreformen, er et flertal af Folketingets partier enige om at oprette en lokal dansk afdeling af den fælles patentdomstol. Det giver virksomheder mulighed for at føre deres sager i Danmark, på dansk og foran en dansk dommer.

En ekstra mulighed for patentbeskyttelse

Ved at tilbyde danske virksomheder fuld adgang til patentreformen kan vi spare danske virksomheder for penge og en masse administrativt besvær. Det vil frigive ressourcer til at drive deres virksomhed og skabe innovation, vækst og arbejdspladser i Danmark.

Patentreformen giver virksomhederne en ny enkel og omkostningseffektiv vej til at patentbeskytte og forsvare deres opfindelser i Europa. Det vil stadig være muligt at benytte nationale patenter for dem, der foretrækker at søge patentbeskyttelse i de enkelte lande. Det vil også fortsat være muligt at validere et europæisk patent i et eller flere lande. Men fremover vil virksomhederne også få en tredje mulig vej til patentbeskyttelse i Europa.

Det er med andre ord helt frivilligt, om de virksomheder, der ønsker et patent, vil benytte sig af det nye enhedspatent. Regeringen vil gerne give de danske virksomheder mulighed for selv at vurdere, hvilken vej til patentbeskyttelse, der passer bedst ind i deres forretning.

Hvis Danmark vælger at sige nej til patentdomstolen, siger vi samtidig nej til, at enhedspatenter kan få gyldighed i Danmark. Hvis Danmark står uden for patentreformen, vil danske virksomheder alligevel risikere at skulle føre sager ved den fælles patentdomstol. Men der vil ikke være danske dommere i nogen af dommerpanelerne, og der vil ikke være mulighed for at føre sager i Danmark.

Det er regeringens opfattelse, at det vil have negative konsekvenser for både de danske virksomheder og det danske samfund, hvis Danmark vælger at stå uden for den europæiske patentreform.

PATENTSYSTEMETS FUNKTION

2

Innovation er en af de afgørende forudsætninger for fortsat vækst og udvikling i samfundet. Patentsystemet giver innovative virksomheder mulighed for at beskytte deres opfindelser mod, at andre udnytter dem.

2.1. Patentrettigheden

Et patent er en ret til at forbyde andre at udnytte en opfindelse kommercielt i en årrække.

Patentrettigheden gælder i op til 20 år. En patentrettighed er en såkaldt 'negativ ret'. Den giver indehaveren ret til at forbyde andre at udnytte opfindelsen. Det er derimod ikke sikkert, at patenthaveren selv kan udnytte sin opfindelse eller sælge sine produkter uden at få tilladelse fra indehavere af andre rettigheder. Desuden kan muligheden for at udnytte opfindelsen være begrænset af anden lovgivning, eksempelvis lægemiddellovgivningen vedrørende markedsførings-tilladelser. Hvis patenthaveren ikke selv ønsker at bruge sit patent forretningsmæssigt, kan patenthaveren handle med sin rettighed, eksempelvis ved at sælge den eller give licensrettigheder til, at andre kan udnytte opfindelsen mod betaling.

Patentsystemet tjener to formål: Opfinderen får mulighed for at beskytte sin opfindelse, men til gengæld skal opfindelsen offentliggøres, så den bliver tilgængelig for alle. Derved kommer opfindelsen samfundet til gode.

Ved at få patent på en opfindelse, kan patenthaveren forbyde andre at udnytte opfindelsen erhvervmæssigt i en begrænset periode. Derved får virksomheder øgede muligheder for at tjene den investering hjem, som udviklingen af opfindelser ofte kræver. Det giver et incitament til at investere og forske i opfindelser, der kan udvikles til nye produkter og forretningsmuligheder, og dermed bidrage til vækst og udvikling i samfundet.

En anden vigtig funktion ved patentsystemet, der medfører yderligere fordele for samfundet er, at de patenterede opfindelser bliver offentliggjort. Der offentliggøres en meget detaljeret beskrivelse af et teknisk problem og en tilhørende løsning, så omverdenen får et detaljeret indblik i den nyeste teknologiske udvikling. Denne viden kan eksempelvis udnyttes som afsæt for nye opfindelser. På den måde kan man lette adgangen til teknologisk viden med henblik på at stimulere yderligere innovation, samtidig med at man giver virksomhederne incitament til at investere i forskning og udvikling.

Generelt skal tre hovedbetingelser være opfyldt for, at en opfindelse kan patenteres: 1) Opfindelsen skal være ny i forhold til, hvad der er alment kendt (i hele verden) på tidspunktet, hvor patentansøgningen indleveres, 2) opfindelsen skal kunne udnyttes industrielt, og 3) opfindelsen skal adskille sig væsentligt fra anden kendt teknik på ansøgningstidspunktet (såkaldt opfindeshøjde). Et patent skal indeholde en detaljeret beskrivelse af et teknisk problem og en brugbar anvisning på, hvordan det løses.

Patentansøgninger kan indleveres til nationale, regionale eller internationale patentmyndigheder, men den endelige udstedelse af patentet sker ved nationale eller regionale myndigheder. Patenter er gyldige i højst 20 år beregnet fra tidspunktet for indleveringen af patentansøgningen, såfremt indehaveren af patentet betaler fornyelsesgebyr for opretholdelse af patentet. For så vidt angår lægemidler findes der særlige ordninger (supplerende beskyttelsescertifikater), hvor der er mulighed for at forlænge rettigheder med op til 5 år. Virksomhederne betaler gebyrer til patentmyndighederne for at få patentet og for at opretholde patentrettigheden. Generelt er fornyelsesgebyrerne stigende i patentbeskyttelsesperioden. En sådan gebyrstruktur medvirker til at sikre, at kun de patenter, som virksomhederne har en forretningsmæssig interesse i, opretholdes. Når perioden på 20 år er udløbet, ophører patentets gyldighed.

Selvom man har fået udstedt en patentrettighed, kan patentets gyldighed prøves ved domstolene eller ved en såkaldt administrativ omprøvning.

2.2.

Patentsystemets historie

Fundamentet for patentsystemet blev lagt allerede i industrialiseringens barndom i slutningen af 1800-tallet, hvor en lang række lande fik deres første patentlove. For Danmarks vedkommende skete det i 1894. I 1883 vedtog man en international traktat – Pariserkonventionen om beskyttelse af industriel ejendomsret – som med senere ændringer stadig er i kraft.

Udgangspunktet var dengang som nu, at en patentrettighed er knyttet til det enkelte lands territorium. Man skal med andre ord ansøge om at få patent i hvert af de lande, som man er interesseret i at opnå patentbeskyttelse i. Får man patentet, gælder det kun i det pågældende land, ligesom patentrettighedens nærmere indhold er defineret af det pågældende lands nationale patentlov. Bliver man som patenthaver udsat for en krænkelse af sit patent, må man anlægge sag i hvert land for sig, hvor man har en rettighed, der bliver krænkede.

2.3.

Internationalt patentsamarbejde

Der har i mange år været internationale drøftelser med henblik på at harmonisere patentreglerne og forenkle ansøgningsprocedurerne på såvel europæisk plan som på verdensplan.

I Europa skelner man i dag mellem to typer patenter: 1) et nationalt patent, der er udstedt af de nationale myndigheder (i Danmark af Patent- og Varemærkestyrelsen), og som kun gælder i det pågældende land, og 2) et europæisk patent, der er udstedt af Den Europæiske Patentmyndighed (EPO), og som gælder i de lande, som den, der har patentet (patenthaver), validerer (gyldiggør) patentet i.

Processen med at ansøge om patentbeskyttelse i hvert enkelt land er således allerede gjort lidt enklere for danske virksomheder via Danmarks tilslutning til *den internationale patentsamarbejdsstraktat (PCT)* i 1978 og til *den europæiske patentkonvention (EPK)* i 1990.

Den internationale patentsamarbejdsstraktat

Inden for PCT-systemet kan man ansøge om patent i mange lande samtidig, men i første omgang indleveres ansøgning kun i ét land. Den PCT-sagsbehandlende myndighed foretager en nyhedsundersøgelse og en første patenterbarhedsvurdering af ansøgningen. Derefter kan man vælge at videreføre ansøgningen i ét eller flere af de 148 lande, der er medlem af PCT, hvor man ønsker at få udstedt patent. Det er dog de enkelte landes patentmyndigheder, der foretager den endelige sagsbehandling og i givet fald udsteder patentet.

Den europæiske patentkonvention

Ansøger man om et europæisk patent, skal man også kun indlevere én ansøgning. I disse sager er det Den Europæiske Patentmyndighed (EPO), der foretager hele sagsbehandlingen i forbindelse med patentansøgningen og udsteder patentet. EPO er ikke en EU-myndighed. EPO er en organisation, der er baseret på en mellemstatslig aftale mellem p.t. 38 europæiske lande (heriblandt de 28 EU-lande). De regler og kriterier, der gælder for udstedelsen af europæiske patenter, findes i den Europæiske Patentkonvention (EPK²), som er tiltrådt af Danmark i 1990. Den, der får udstedt et europæisk patent, skal efterfølgende validere (og i denne forbindelse typisk også oversætte) hele eller dele af patentet i de lande, som patentet skal have gyldighed i, før patentet er endeligt gyldigt i de pågældende lande. Patenthaveren skal herefter betale årlige fornyelsesgebyrer til hver af de pågældende landes patentmyndigheder. Et europæisk patent kan derfor betragtes som et 'bundt' af nationale patenter.

For begge systemer gælder det, at man som patentansøger selv vælger, hvilke lande patentet i givet fald skal have gyldighed i, og at patentet skal behandles efter hvert af de valgte landes respektive patentlove og håndhæves særskilt i det enkelte land.

2.4. Alternativer og kritik

Patentsystemet indeholder en indskrænkning i patenthaverens rettighed, nemlig reglerne om tvangslicens. Ved tvangslicens kan en tredjemand få ret til at udnytte et gyldigt patent gennem en tilladelse, der typisk gives af en domstol. Virkningen er, at patenthaveren ikke kan forbyde udnyttelsen af patentet. Omvendt sikres patenthaveren et vederlag. Reglerne har stor principiel betydning, men anvendes sjældent i praksis.

Som alternativ til at patentere en opfindelse er der nogle virksomheder, der vælger at offentliggøre opfindelser, som de er kommet frem til under deres forskning, måske fordi opfindelsen ikke har afgørende betydning for virksomheden, eller fordi forskeren kan have en interesse i at være den første til at offentliggøre nye forskningsresultater. Når opfindelsen er offentliggjort, er den ikke længere ny, og så kan ingen (hverken virksomheden selv eller andre) tage patent på den.

Der er også nogle virksomheder, der vælger at forsøge at hemmeligholde opfindelsen. På den måde er opfindelsen beskyttet uden den tidsbegrænsning, der ligger i et patent, men kun så længe hemmeligholdelsen er effektiv. En anden risiko ved hemmeligholdelsesstrategien er, at opfindelsen ikke er kendt og dermed ikke indgår i, hvad der anses for at være kendt teknik. Der er derfor en potentiel risiko for, at andre virksomheder kan opnå patent på noget, der i praksis allerede er opfundet, men som er holdt hemmeligt. Viden, forbundet med opfindelser, der hemmeligholdes, kommer heller ikke samfundet til gode.

Patenter kritiseres af nogle for ikke at blive brugt som et incitament for opfindelser og innovation, men til at begrænse den frie konkurrence, og til at skabe monopoler og fastsætte kunstigt høje priser i op til 20 år.

PATENTERS SAMFUNDSØKONOMISKE BETYDNING I TAL

3

Danske virksomheder er blandt de mest patentaktive i Europa, og deres forskning og udvikling har stor samfundsøkonomisk betydning.

3.1.

Patenters betydning for forskning, udvikling og innovation

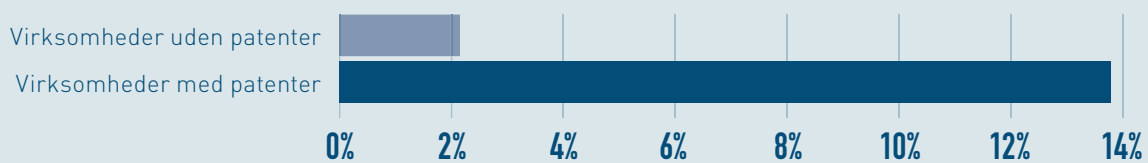
Patenter og forskning

Patenter søges oftest for at beskytte en bestemt teknologi, der er fremkommet gennem virksomhedernes forskning og udvikling. Patentsystemet giver patentejeren en eneret til kommercielt at udnytte en opfindelse, og skal dermed øge virksomhedernes incitament til at investere i forskning og udvikling med henblik på at udvikle nye teknologier og produkter.

Tal fra den danske innovationsstatistik³ viser, at virksomheder med patenter⁴ angav, at de i 2011 brugte ca. 14 pct. af deres arbejdskraft på forskning og udvikling. Det er væsentligt mere end virksomheder uden patenter angav, jf. figur 1. Det skyldes formentlig blandt andet de forsknings- og udviklingsindsatser, der går forud for patenteringen.

Figur 1

Danske virksomheders anvendelse af arbejdskraft på forskning og udvikling³

Tallene er baseret på stikprøve blandt et repræsentativt udsnit af danske virksomheder.

Kilde: Innovationsurvey fra Danmarks Statistik samt beregninger fra Erhvervs- og Vækstministeriet.

3 Innovationsstatistikken er baseret på stikprøve blandt et repræsentativt udsnit af danske virksomheder. Kilde: Danmarks Statistik: <http://www.dst.dk/da/Statistik/dokumentation/kvalitetsdeklarationer/innovationsstatistik.aspx>

4 Stikprøven blandt virksomheder med patenter er taget blandt danske virksomheder, der har et henholdsvis dansk eller europæisk (EPO) patent valideret i Danmark i kraft.

Patenter og produktudvikling

Det er ikke alle patenter, der i sidste ende udmønter sig i nye produkter. Tal fra den danske innovationsstatistik viser dog, at virksomheder med patenter i højere grad end andre virksomheder introducerer nye produkter på markedet. Ca. 19 pct. af virksomhederne med patenter har angivet, at de inden for de sidste tre år har introduceret produkter, der er helt nye på verdensplan. Det er væsentligt mere end andre virksomheder, jf. tabel 1. Tilsvarende angiver virksomheder med patenter også, at de oftere introducerer produkter, der er nye på virksomhedens marked, om end forskellen her er mindre markant.

Tallene viser, at virksomheder med patenter bruger flere ressourcer på forskning og udviklingsaktiviteter og har en højere grad af produktinnovation end andre virksomheder. Det tyder på, at patentsystemet i praksis er stimulerende for virksomhedernes investeringer i forskning og udvikling.

Tabel 1 **Produktinnovation hos virksomheder med patenter**

Virksomheder, der har introduceret nye produkter, 2011	Nye på markedet	Nye på verdensplan
Virksomheder uden patenter	11 pct.	4 pct.
Virksomheder med patenter	38 pct.	19 pct.

Kilde: Innovationsurvey fra Danmarks Statistik samt beregninger fra Erhvervs- og Vækstministeriet

3.2. Danske virksomheders patentaktivitet

Set ift. de lande Danmark normalt sammenligner sig med, har danske virksomheder relativt set en høj patentaktivitet. I 2012 indleverede danske virksomheder ca. 1.600 patentansøgninger⁵ til den europæiske patentorganisation EPO. Målt per million indbyggere lå danske virksomheder i 2012 nr. 6 blandt OECD-landene i ansøgninger til EPO, jf. tabel 2.

Tabel 2 **Top 10 patentansøgning til EPO 2012**

Land	Patentansøgninger pr. million indbyggere
Schweiz	836
Sverige	367
Finland	353
Tyskland	334
Holland	304
Danmark	290
Østrig	223
Japan	178
Island	157
Frankrig	156

Kilde: Den Europæiske Patentmyndigheds patentdatabase og Patent- og Varemærkestyrelsens patentdatabase

⁵ Ca. 2.200, når man også medtager videreførte PCT-ansøgninger, hvor EPO er modtagende myndighed.

Den danske patentaktivitet lå i starten af 1990'erne på niveau med OECD-gennemsnittet. I dag er patentaktiviteten i danske virksomheder næsten dobbelt så høj som gennemsnittet i OECD, jf. figur 2.

Tallene tyder på, at der i dansk industri er kommet øget fokus på at beskytte teknologiske nyudviklinger med henblik på efterfølgende kommerciel udnyttelse.

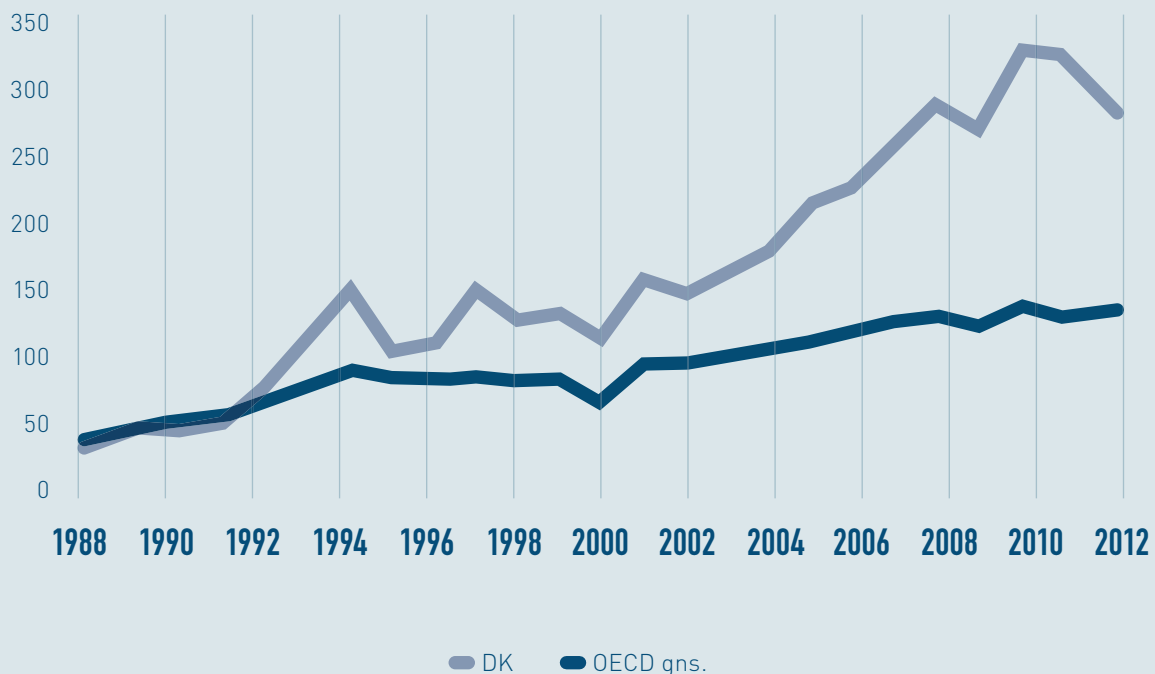
Patenter i Danmark og udlandet

Patent- og Varemærkestyrelsen modtager i gennemsnit 1.550 patentansøgninger årligt fra danske virksomheder og opfindere.⁶ Langt størstedelen af disse virksomheder bruger det danske patentsystem som indgang til det internationale patentsystem; de får foretaget en første vurdering af, om de kan få et patent, og beslutter på den baggrund, om de skal søge patent internationalt.

I gennemsnit udsteder Patent- og Varemærkestyrelsen omkring 120 nationale patenter årligt til danske virksomheder og opfindere.⁷ Samlet søger over 90 pct. af de patentaktive danske virksomheder patent internationalt. Det er således under 10 pct. af de patentaktive danske virksomheder, der alene søger et dansk patent.⁸

Figur 2

Patentansøgninger til den Europæiske Patentmyndighed pr. million indbyggere, 1988-2012

Anm.: Databrud fra 2000-2001 pga. forskellige opgørelsesmetoder

Kilde: Den Europæiske Patentmyndigheds patentdatabase og Patent- og Varemærkestyrelsens patentdatabase

⁶ Gns. for de sidste 5 år.

⁷ Gns. for de sidste 5 år.

⁸ Patent- og Varemærkestyrelsens opgørelse over patentansøgninger til hhv. Danmark, EPO og PCT fra danske virksomheder/opfindere i perioden 2001-2011.

3.3. Patentaktivitet fordelt på brancher, teknologier og virksomhedsstørrelse

Brancher

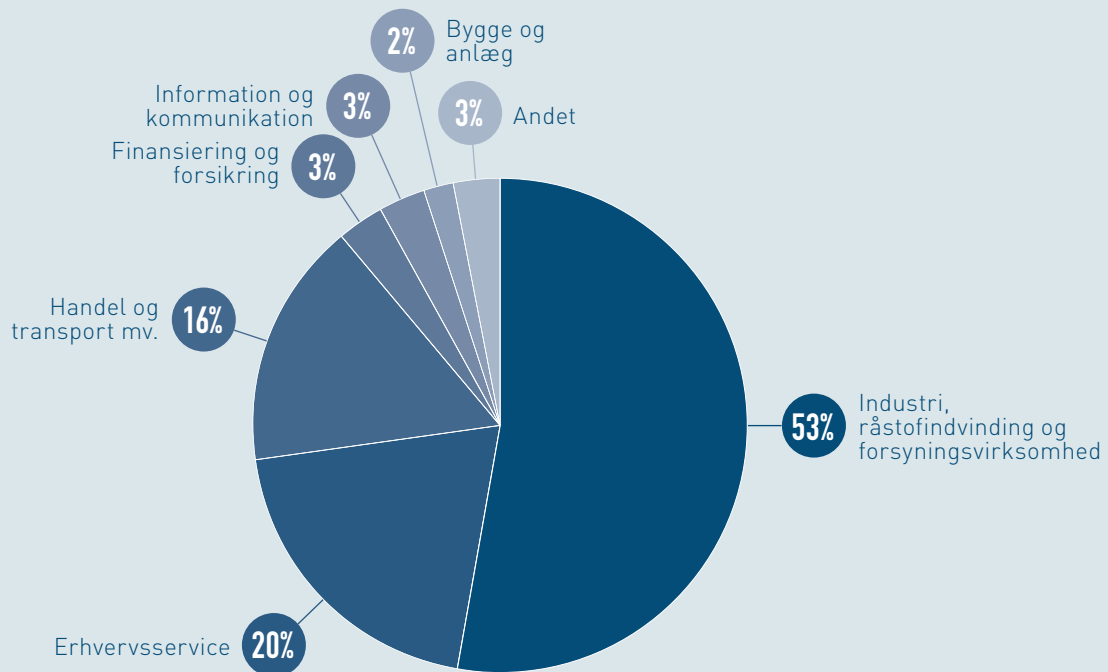
For at få et patent skal en opfindelse opfylde en række kriterier, herunder at opfindelsen kan udnyttes industrielt. Det er derfor primært nyudviklinger inden for industrien, såsom produkter eller processer, der kan patentbeskyttes. Derimod kan serviceerhvervene kun i begrænset omfang beskytte deres forskning og udvikling gennem patenter. Tilsvarende er patentaktiviteten meget lav inden for de primære erhverv som eksempelvis landbrug og fiskeri.

Over 50 pct. af de patentaktive virksomheder⁹ befinder sig inden for industri, råstofudvinding og forsyningsvirksomhed. Ca. 20 pct. af virksomhederne er beskæftiget inden for erhvervsservice. Erhvervsservice dækker i denne sammenhæng primært over branchekategorien videnskabelig forskning og udvikling, der er branchekategori for virksomheder i test- og udviklingsfasen. Endelig er ca. 16 pct. af virksomhederne inden for handel og transport, jf. figur 3.

De fleste patentaktive virksomheder er inden for fremstillingsindustrien. Patenter anvendes relativt bredt inden for fremstillingsindustrien og både af lav- og højteknologiske virksomheder. Det drejer sig bl.a. om metal- og maskinindustrien, fødevareindustrien og medicinalindustrien. Patenter anvendes således både af vidensintensive virksomheder, der fx producerer nye enzymer og lægemidler, og af mere traditionelle produktionsvirksomheder fx inden for metalbearbejdning, produktion af maskiner mv.

Figur 3

Branchefordeling blandt danske patentaktive virksomheder

Kilde: Danmarks Statistik. Tal for 2011

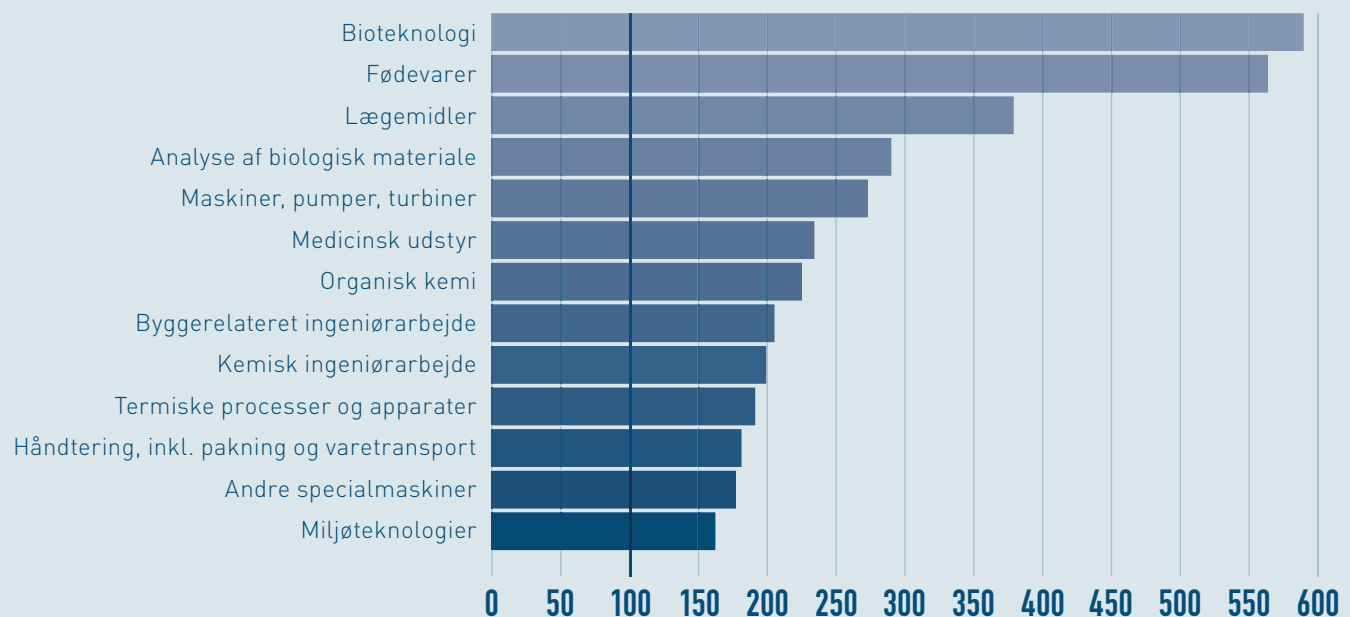
⁹ Patentaktive virksomheder er virksomheder, der har et hhv. dansk eller europæisk (EPO) patent.

Teknologier

Når patentmyndigheder behandler en patentansøgning, bliver patentet klassificeret ift. den teknologi, der anvendes. Nedenunder ses, hvilke teknologier danske virksomheder søger patent inden for, og hermed også, hvor de ser et fremtidigt erhvervspotentiale. Ved at sammenligne aktiviteten med andre OECD-lande, kan vi se, i hvilke teknologiområder, Danmark står stærkt i forhold til udlandet, jf. figur 4.

Figur 4 viser de teknologier, hvor Danmark har en relativ høj patentaktivitet, og som altså er danske styrkeområder ift. udlandet. Teknologierne knytter sig til industriområder som sundheds- og velfærdsindustrien¹⁰, fødevarerindustrien¹¹, miljø- og energierhvervet¹² samt maskinindustrien¹³.

Figur 4 Danmarks patentaktivitet for 2006–2011 fordelt på teknologiområder med højest relative aktivitet

Anm.: Den blå streg angiver indeks 100, som er OECD-gennemsnittet opgjort ift. befolkningstal. Værdier for de enkelte kategorier på over 100 angiver således, at Danmark indgiver flere patentansøgninger inden for det pågældende teknologiområde end OECD-gennemsnittet.

De tretten teknologier er områder, hvor danske virksomheder ansøger mere end 50 pct. flere ansøgninger end OECD-gennemsnittet.

Kilde: WIPO (World Intellectual Property Organization) patentdatabase samt beregninger fra Patent- og Varemærkestyrelsen.

¹⁰ Sundhed og velfærd dækker bl.a. over patenter inden for bioteknologi, fremstillingsteknikker til produktion af lægemidler, produktion af medicinsk udstyr og organisk kemi, der bruges til tidlig lægemiddeludvikling.

¹¹ Dækker bl.a. over patenter indenfor bioteknologi, udvikling, produktion og forarbejdning af fødevarer samt analyse af biologisk materiale.

¹² Dækker over bioteknologi som bruges ifm. vandrensning, termiske processer og apparater, der bruges til termisk energi (i daglig tale varme-energi), turbiner til produktion af vindenergi samt miljøteknologier, der bl.a. omfatter affaldsbehandling samt rens af luft og gas.

¹³ Maskinindustrien dækker over fremstilling af maskiner samt forskellige former for metalarbejde, fx pumper og turbiner til vindmøller, værktøjsmaskiner, energioptimering af bygningsmaterialer m.v. I praksis anvendes maskinteknologier derfor på tværs af øvrige industriområder.

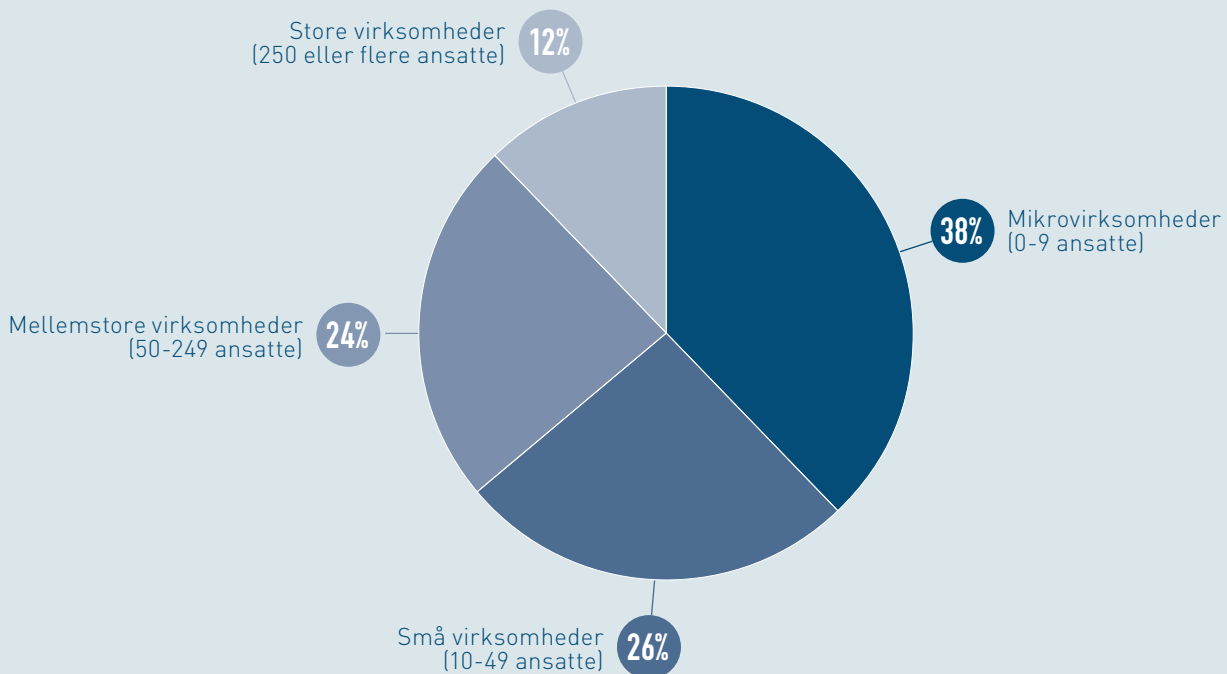
Størrelsesfordeling blandt patentvirksomheder

Blandt de patentaktive virksomheder er ca. 38 pct. mikrovirksomheder, mens ca. en fjerdedel er små virksomheder, og ca. en fjerdedel er mellemstore virksomheder. Store virksomheder udgør ca. 12 pct. af alle de patentaktive virksomheder, jf. figur 5.

Samlet peger tallene for brancher, teknologier og virksomhedsstørrelse på, at det primært er produktionsvirksomheder, der er patentaktive. De er endvidere bredt fordelt blandt både høj- og lavteknologiske erhverv og inden for både små, mellemstore og store virksomheder.

Figur 5

Størrelsesfordeling blandt patentaktive virksomheder i Danmark¹⁴

Kilde: Beregninger fra Danmarks Statistik og Patent- og Varemærkestyrelsen. Tal for 2011

3.4.

Patentaktive virksomheders
performance

Ved at se på omsætning, eksport og produktivitet for patentaktive virksomheder ses deres betydning for dansk økonomi samt hvordan de klarer sig i forhold til andre virksomheder.

I alt er knap 1.000 af de danske virksomheder patentaktive. Samlet står de for over 200.000 arbejdspladser, eller ca. 10 pct. af beskæftigelsen.¹⁵ Mere end en tredjedel af den samlede danske eksport stammer fra patentaktive virksomheder, jf. tabel 3. Ift. antallet af virksomheder, er de patentaktive virksomheders bidrag til den danske økonomi altså relativt stort.

Tabel 3

Patentaktive virksomheders andel ift. alle danske virksomheder

Antal patentaktive virksomheder	Antal arbejdspladser	Andel af samlede beskæftigelse i Danmark	Andel af Danmarks samlede eksport	Andel af danske virksomheders omsætning
968	208.946	9,8 pct.	36,3 pct.	17,1 pct.

Kilde: Danmarks Statistik og beregninger fra Patent- og Varemærkestyrelsen. Tal for 2011

¹⁵ Heraf er hovedparten placeret inden for branchekategorien industri, råstofudvinding og forsyningsvirksomhed, hvor de patentaktive virksomheder står for 35,8 pct. af den samlede beskæftigelse.

Produktivitet

Arbejdsproduktiviteten viser den samlede værdi, virksomheden producerer set i forhold til ressourceforbruget af arbejdskraft.¹⁶ Arbejdsproduktiviteten er således et mål for, hvor effektiv en virksomhed er, dvs. en højere arbejdsproduktivitet er ensbetydende med, at virksomheden med et uændret antal arbejdstimer kan producere mere. En høj arbejdsproduktivitet er altså et tegn på, at virksomhederne alt andet lige er mere konkurrencedygtige.

En opgørelse af arbejdsproduktiviteten i danske virksomheder viser, at patentaktive virksomheder har en arbejdsproduktivitet, der er 47 pct. højere end andre virksomheder, jf. tabel 4.

Forskellen i arbejdsproduktivitet kan skyldes, at patentaktive virksomheder gennemsnitligt er større, har et højere uddannelsesniveau og en højere kapitalintensitet samt en større eksportandel. Det er alt sammen forhold, der generelt set har en positiv indflydelse på produktiviteten. Når der tages højde for disse forhold, er patentaktive virksomheder forsat signifikant mere produktive end andre virksomheder.

Når virksomhederne har kunnet få patent, er det fordi de i en eller anden udstrækning har en teknologi, der er unik. Den højere produktivitet blandt virksomheder med patenter kan derfor skyldes, at de har et produkt, der kan noget særligt.

Der kan ikke siges noget entydigt om årsags-virkningsforholdet mellem patentaktive virksomheder og deres produktivitet. Virksomheder med patenter kan være mere produktive, fordi de har patenter, men de kan også have patenter, fordi de er mere produktive.

Tabel 4

Arbejdsproduktivitet i patentaktive danske virksomheder og virksomheder uden patenter

Virksomheder uden patenter	Patentaktive virksomheder	Patentaktive virksomheders arbejdsproduktivitet målt i forhold til andre virksomheder
459.444 kr.	677.374 kr.	+ 47 %

Kilde: Danmarks Statistik. Tal for 2011

Anmærkning: Beregningen angår alene virksomheder med over 10 ansatte, da det giver et mere retvisende grundlag for sammenligning. Medtages mikrovirksomheder er forskellen endnu større.

¹⁶ Arbejdsproduktivitet er opgjort som værditilvækst (omsætning mv. fratrukket vare- og energiforbrug samt udgifter til husleje mv.) pr. fuldtidsbeskæftiget.

Eksport

Patentaktive virksomheder er generelt set mere eksportaktive end andre virksomheder. Som nævnt tegner de sig for over en tredjedel af den danske eksport. De har i gennemsnit 68 pct. af deres omsætning i udlandet. For virksomheder generelt er tallet ca. 28 pct.¹⁷

Det peger på, at eksportmarkederne er af stor vigtighed for patentaktive virksomheder. Det kan bl.a. skyldes, at virksomhederne har et incitament til at søge afkast internationalt på deres produkter, fordi de bruger mange ressourcer på at investere i forskning og udvikling. Samtidig gives patenter på baggrund af en global nyhedsvurdering, hvilket indikerer et eksportpotentiale i teknologien.

Udviklingen hos patentaktive virksomheder

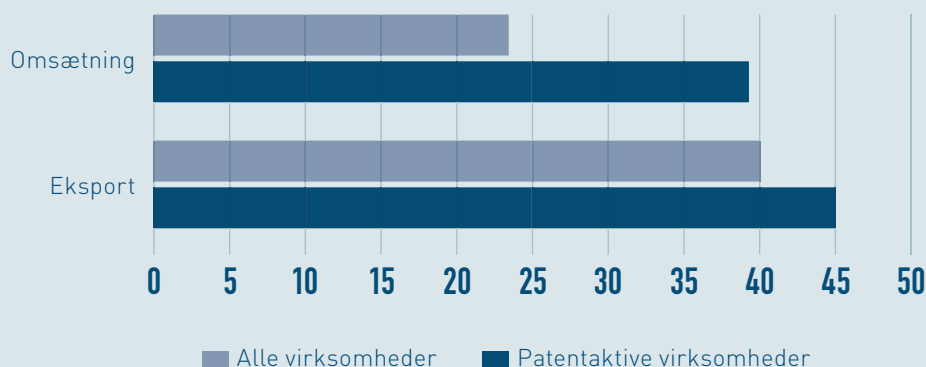
I perioden 2005-2011 har patentaktive virksomheder i Danmark forøget deres omsætning med knap 40 pct., hvilket er væsentligt højere end for virksomheder generelt, mens eksporten er forøget mere end for alle virksomheder, jf. figur 6.

Opsamling

Samlet peger tallene på, at danske patentaktive virksomheder set ift. omsætning og eksport har klaret sig bedre i perioden 2005-2011 end virksomheder generelt, og derfor har en stigende betydning for dansk økonomi.

Figur 6

Procentvis ændring i omsætning og eksport i perioden 2005-2011

Kilde: Danmarks Statistik

17 Kilde: Danmarks Statistik. For virksomheder over 10 ansatte.

BAGGRUND FOR PATENTREFORMEN

4

I dette kapitel beskrives baggrunden for en patentreform i Europa, og der redegøres i korte træk for den historiske kontekst for patentreformen.

4.1.

Hvorfor er der behov for en patentreform i Europa?

Der har igennem mange år været et ønske fra dansk og europæisk erhvervsliv om en enklere og billigere adgang til patentsystemet i Europa, der giver en højere grad af retssikkerhed. Muligheden for at opnå en ensartet patentbeskyttelse i Europa på en enkel og billig måde skal medvirke til at styrke de danske og europæiske virksomheder i den globale konkurrence.

Patentsystemet i Europa i dag er fragmenteret, og der er væsentlige forskelle mellem de nationale retssystemer, hvor patentrettigheder håndhæves. De lande, der deltager i patentreformen, er enige om, at dette er til skade for innovationen – navnlig for små og mellemstore virksomheder, der har vanskeligt ved at håndhæve deres patenter eller forsvare sig i sager, hvor de bliver beskyldt for at krænke andre virksomheders patenter.

Det er i dag dyrt og besværligt for virksomheder at håndhæve deres patenter bredt i Europa, da virksomhederne kan risikere at skulle føre flere sager i flere lande om den samme tvist. Især for de små og mellemstore virksomheder er der et behov for at skabe en reel adgang til at patentere og håndhæve disse patentrettigheder bredt i Europa.

Dertil kommer, at virksomhederne i dag vanskeligt kan forudsige, hvordan deres retsstilling vil være i de forskellige lande, hvor de eventuelt producerer eller sælger patenterede opfindelser. Som systemet er i dag, kan en virksomhed risikere, at andre uberettiget udnytter deres patenterede opfindelse i et land. Den nationale domstol i det pågældende land kan nemlig træffe en afgørelse om, at patentet ikke er gyldigt i det land, selvom det er gyldigt i andre lande i Europa. Det kan have meget stor økonomisk betydning for virksomhederne, og en sådan situation er således meget uhensigtsmæssig. Virksomhederne har derfor i mange år efterspurgt et specialiseret fælles domstolssystem, som kan øge retssikkerheden og forudsigeligheden omkring deres patentrettigheder.

Ud over en ensartet patentbeskyttelse har de innovative virksomheder således behov for en ensartet retspraksis for europæiske patenter i Europa.

4.2. Patentreformens historiske baggrund

I over 30 år har landene i Europa arbejdet på en reform af det europæiske patentsystem. En af de væsentligste baggrunde for patentreformen er, at patentbeskyttelsen i Europa længe har været sikret ved to systemer: De nationale patentsystemer og det europæiske patentsystem.

1960–1990

Tanken om at forsøge at skabe en mere ensartet håndtering af patenter i Europa opstod allerede tilbage i 1960'erne, hvor man overvejede muligheden for at skabe et patentsystem for Det Europæiske Fællesskab (EF). Disse overvejelser viste sig dog hurtigt ikke at kunne udmøntes til en ren EF-aftale. I stedet resulterede initiativerne i konventionen om meddelelse af europæiske patenter, der blev underskrevet den 5. oktober 1973, og som efterfølgende er blevet tiltrådt af samtlige 28 EU-medlemsstater samt 10 andre europæiske lande. Konventionen er en klassisk folkeretlig konvention, der ikke udgør en del af EU's retsorden.

Bestræbelserne på at skabe et samarbejde om patenter inden for EF's rammer blev imidlertid ikke helt opgivet, og i 1975 undertegnede de daværende EF-medlemslande således Luxembourg-konventionen om EF-patenter. Efterfølgende blev denne konvention ændret ved en aftale om EF-patenter, som blev underskrevet i 1989.

EF-patentkonventionen skulle ses i sammenhæng med Den Europæiske Patentkonvention, som Danmark ratificerede i 1989. EF-konventionen indebar, at Den Europæiske Patentmyndighed kunne udstede et EF-patent med

gyldighed for samtlige EF-medlemsstater. EF-patentet skulle have enheds karakter, det vil sige, at patentet havde samme retsvirkning overalt på EF's territorium. Ordningen skulle ligeledes sikre indførelse af et domstols- og processystem. Der skulle blandt andet udpeges nationale domstole som EF-patentdomstole i de enkelte medlemsstater. Afgørelser fra Den Europæiske Patentmyndighed skulle have virkning for alle medlemslande.

Ligesom den nye patentreform var aftalen om EF-patent omfattet af grundlovens § 20 om overdragelse af suverænitet. Vedtagelse af loven krævede således et flertal på fem sjettedele af Folketingets medlemmer og blev vedtaget i Folketinget i december 1992¹⁸ med 156 stemmer. Det er én af tre tidligere situationer, hvor et lovforslag inden for patentområdet har indebåret suverænitetsafgivelse for Danmark. Både Danmarks tiltrædelse af den Europæiske Patentkonvention i 1989 og Danmarks tiltrædelse i 2006 af ændringer heri var omfattet af grundlovens § 20.¹⁹ Alle tre lovforslag opnåede det nødvendige flertal på 5/6 i Folketinget og har således ikke været til folkeafstemning.

Danmark ratificerede aftalen om EF-patenter, men aftalen trådte aldrig i kraft, fordi der ikke var et tilstrækkeligt antal lande, der ratificerede aftalen. Folketinget har således tidligere tilsluttet sig en ordning, der indebar, at Den Europæiske Patentmyndighed (EPO) kunne udstede patenter med virkning for samtlige EF-medlemsstater, samt indførelse af et domstolssystem.

¹⁸ Lov nr. 1057 af 23. december 1992 om ændring af patentloven (ratifikation af aftale om EF-patenter m.v.).

¹⁹ Dansk tiltrædelse af den Europæiske Patentkonvention (EPK) i 1989 (lov nr. 368 af 7. juni 1989) og dansk tiltrædelse til ændringer af EPK i 2006 (lov nr. 546 af 8. juni 2006).

1990-2010

Efter den manglende gennemførelse af aftalen om EF-patenter opstod der i løbet af 1990'erne en debat om nye patentretlige initiativer i Europa. Europa-Kommissionen udarbejdede i 1997 en grønbog om EF-patentet og det europæiske patent-system²⁰ og vedtog den 5. februar 1999 en meddelelse om opfølgning på grønbogen om EF-patentet og det europæiske patentsystem.²¹

På den baggrund blev der i august 2000 fremsat et forslag til Rådets forordning om EF-patenter,²² men man nåede i de følgende år ikke frem til en endelig aftale. Europa-Kommissionen vedtog i april 2007 meddelelsen »Forbedring af patentsystemet i Europa«²³, hvorefter der på ny blev sat gang i drøftelserne om forslaget. Denne meddelelse bekræftede ønsket om at indføre et fælles EF-patent.

I december 2009 vedtog Rådet en række konklusioner om et »Forbedret patentsystem i Europa«²⁴ og en generel indstilling til et forslag om en forordning om EU-patent.²⁵ Dette forslag blev i juni 2010 suppleret med et forslag til en forordning om oversættelsesordningerne for EU-patentet.²⁶ På trods af de store bestræbelser for at nå frem til en aftale, måtte det i november 2010 konstateres, at der ikke kunne træffes enstemmig beslutning om oversættelsesordningerne.

I december 2010 bekræftede medlemsstaterne, at det ikke var muligt at opnå enighed om det daværende forslag. Uenigheden drejede sig primært om oversættelsesordningerne og hvilke sprog, der skulle anvendes i forbindelse med EU-patentet. Det ville derfor ikke være muligt at nå målet om at indføre ensartet patentbeskyttelse i hele EU inden for en rimelig tidshorisont.

20 Patentering som innovationsfremme – Grønbog om EF-Patentet og det europæiske patentsystem, KOM(97) 314 endelig udg. af 24.6.1997.

21 Meddelelse fra Kommissionen til Rådet, Europa-Parlamentet og Det Økonomiske og Sociale Udvalg – Patentering som innovationsfremme – Opfølgning af grønbogen om EF-patentet og det europæiske patentsystem, KOM(1999) 42 endelig udg. af 5.2.1999.

22 Forslag til Rådets forordning om EF-patenter, KOM(2000) 412 endelig af 1.8.2000.

23 Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet og Rådet – Forbedring af patentsystemet i Europa, KOM(2007) 165 endelig af 3.4.2007.

24 Et forbedret patentsystem i Europa-Rådets konklusioner, dokument 17229/09 af 7.12.2009.

25 Forslag til Rådets forordning om EF-patentet – Generel indstilling, dokument 16113/09 Addendum 1 af 27.11.2009. Terminologien blev ændret (fra »EF-« til »EU-«patent) efter Lissabontraktatens ikrafttræden.

26 Forslag til Rådets forordning om oversættelsesordningerne for EU-patentet, KOM(2010) 350 endelig af 30.6.2010.

Siden 2010

På denne baggrund anmodede 12 medlemsstater, herunder Danmark, Rådet om bemyndigelse til at indlede et forstærket samarbejde om indførelse af enhedspatentbeskyttelse.²⁷ 13 andre medlemsstater tilsluttede sig efterfølgende anmodningen. Rådet vedtog forslaget om forstærket samarbejde i marts 2011 efter godkendelse fra Europa-Parlamentet.

På den baggrund fremlagde Europa-Kommissionen i april 2011 forslag til enhedspatentbeskyttelse,²⁸ og oversættelsesordninger for denne enhedspatentbeskyttelse.²⁹ Det fremgår af teksten til de to forslag, at begge initiativer har til formål at forbedre rammebetingelserne for innovation ved at indføre ensartet patentbeskyttelse i EU-medlemsstaterne.

Samtidig med behandlingen af de nævnte forslag forhandlede de 25 medlemsstater, der deltog i det forstærkede samarbejde, om en aftale om en fælles europæisk patentdomstol.³⁰ Denne fælles patentdomstol skulle etableres ved en international mellemstatslig aftale. Aftalen om en fælles patentdomstol er således ikke en EU-retsakt. I december 2011 tilsluttede Italien sig arbejdet med den fælles patentdomstol for så vidt angår europæiske patenter.

Under det danske EU-formandskab nåede stats- og regeringscheferne for de deltagende medlemsstater i juni 2012 til enighed om en løsning på det sidste udestående politiske spørgsmål i patentreformen, nemlig hjemstedet for den centrale afdeling under den fælles patentdomstols førsteinstans.

De to forslag er efterfølgende blevet vedtaget som Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr.1257/2012 af 17. december 2012 om gennemførelse af et forstærket samarbejde om indførelse af enhedspatentbeskyttelse og Rådets forordning (EU) nr. 1260/2012 af 17. december 2012 om gennemførelse af et forstærket samarbejde om indførelse af enhedspatentbeskyttelse for så vidt angår gældende oversættelsesordninger. Den mellemstatslige aftale om den fælles patentdomstol blev undertegnet den 19. februar 2013.

27 Forslag til Rådets afgørelse om bemyndigelse til et forstærket samarbejde om indførelse af en fælles patentbeskyttelse, KOM(2010) 790 endelig af 14.12.2010.

28 Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om gennemførelse af et forstærket samarbejde om indførelse af beskyttelse af et enhedspatent, KOM(2011) 215 endelig af 13.4.2011.

29 Forslag til Rådets forordning om gennemførelse af et forstærket samarbejde om indførelse af beskyttelse af et enhedspatent for så vidt angår gældende oversættelsesordninger, KOM(2011) 216 endelig af 13.4.2010.

30 De 25 medlemsstater var alle de daværende 27 EU-medlemslande med undtagelse af Spanien og Italien.

DEN EUROPÆISKE PATENTREFORM

5

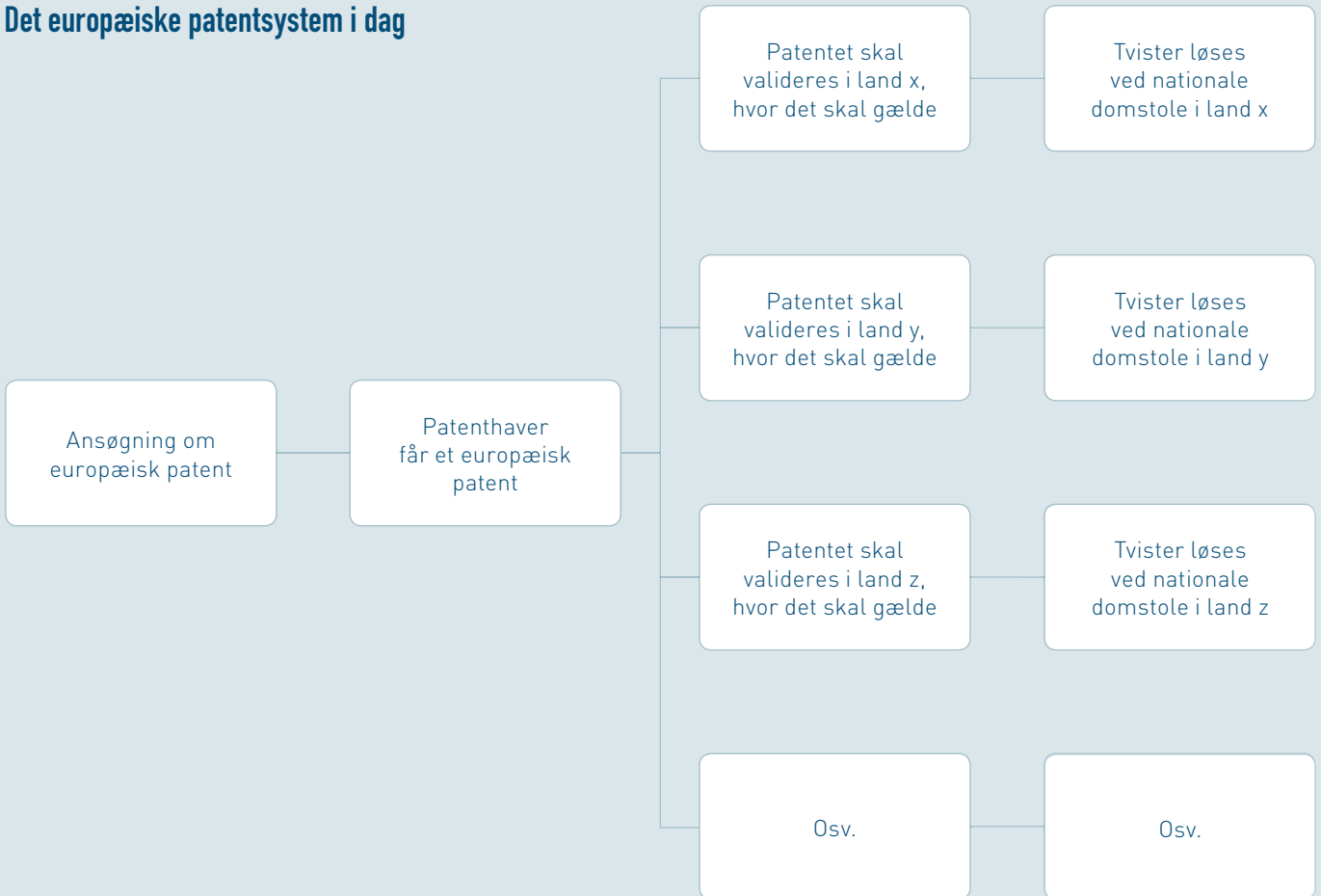
I dette kapitel gennemgås den europæiske patentreforms funktion, opbygning og indhold.

Formålet med patentreformen er at gøre det enklere og billigere at opnå og håndhæve patentrettigheder bredt i Europa.

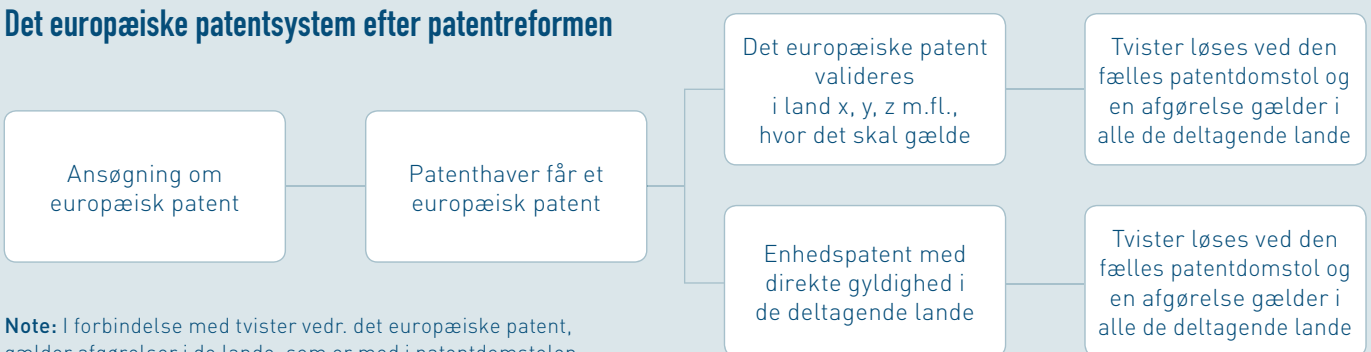
Det vil stadig være muligt at benytte nationale patenter for dem, der foretrækker at søge patentbeskyttelse i de enkelte lande. Det vil også fortsat være muligt at validere et europæisk patent i et eller flere lande. Der vil således fremover være tre veje til patentbeskyttelse i Europa.

Den europæiske patentreform berører således ikke de nationale patenter. Virksomheder, der ønsker at søge nationale patenter gennem de nationale patentmyndigheder, kan fortsat gøre det, og tvister om nationale patenter skal fortsat løses ved de nationale domstole efter national patentlovgivning.

Det europæiske patentsystem i dag

Det europæiske patentsystem efter patentreformen

Note: I forbindelse med tvister vedr. det europæiske patent, gælder afgørelser i de lande, som er med i patentdomstolen, og hvor patentet er valideret.

Patentreformens opbygning

Den europæiske patentreform består overordnet set af to elementer: En fælles patentdomstol og en enhedspatentbeskyttelsesordning. Den fælles patentdomstol er baseret på en mellemstatslig aftale; det er altså ikke en EU-aftale. Enhedspatentbeskyttelsesordningen er baseret på en EU-forordning, og til denne er der tilknyttet en EU-forordning om oversættelsesordning. Både den fælles patentdomstol og enhedspatentbeskyttelsesordningen (herefter 'enhedspatentet') vil blive beskrevet nærmere nedenfor.

Den europæiske patentreform er en samlet pakke. Indførelse af enhedspatentet med de tilhørende oversættelsesordninger og oprettelsen af en fælles patentdomstol skal betragtes som én samlet reform. De enkelte elementer i pakken er såvel juridisk som praktisk forbundne.

Enhedspatentet og oversættelsesordninger kan først finde anvendelse, når aftalen om den fælles patentdomstol træder i kraft. Der kan kun opnås enhedspatentbeskyttelse for de lande, der både deltager i det forstærkede samarbejde om enhedspatentet, og som har ratificeret aftalen om en fælles patentdomstol.

Deltagelse i patentreformen

Der vil kun kunne opnås et enhedspatent med virkning i Danmark, hvis Danmark ratificerer aftalen om den fælles patentdomstol. Hvis Danmark ikke ratificerer patentdomstolsaftalen, vil man ikke kunne få et enhedspatent med virkning i Danmark, og aftalen om den fælles patentdomstol vil heller ikke finde anvendelse i Danmark. Danske patentansøgere vil dog på lige fod med ansøgere i alle andre lande i verden have mulighed for at ansøge om et enhedspatent gældende for de lande, hvor enhedspatentbeskyttelse kan opnås. I en sådan situation vil en dansk virksomhed yderligere skulle ansøge om et nationalt dansk patent, hvis den ønsker patentbeskyttelse i Danmark også.

Omvendt kan aftalen om patentdomstolen godt tiltrædes af lande, der ikke deltager i samarbejdet om indførelse af enhedspatenter. Dette kan bl.a. blive relevant for Italien, der p.t. står uden for samarbejdet om enhedspatentet, men som har underskrevet aftalen om patentdomstolen. Den fælles patentdomstol vil i sådanne tilfælde kunne afgøre sager om almindelige europæiske patenter i det pågældende land (i dette eksempel i Italien). I praksis indebærer dette, at man i denne situation ikke kan opnå et enhedspatent, der gælder i Italien, men skal søge særskilt patentbeskyttelse for Italien.

I forbindelse med enhedspatentet er kredsen af deltagende lande de 25 lande,³¹ som har været med til at vedtage de to EU-forordninger om indførelse af enhedspatentet og de tilhørende oversættelsesordninger. Den mellemstatslige aftale om en fælles patentdomstol er ligeledes indgået mellem 25 lande.³²

Der er mulighed for at EU-lande, der på nuværende tidspunkt ikke deltager i patentreformen, kan tilslutte sig senere.

³¹ Alle daværende EU-lande med undtagelse af Spanien og Italien. Kroatien, der først er blevet medlem af EU den 1. juli 2013, har endnu ikke tiltrådt det forstærkede samarbejde om enhedspatentet.

³² Alle EU-lande med undtagelse af Spanien og Polen har undertegnet aftalen. Dog har Kroatien, der først er blevet medlem af EU den 1. juli 2013, endnu ikke undertegnet aftalen.

Besparelespotentialer

Med enhedspatentet kan man på baggrund af én ansøgning få et patent, der er gyldigt i alle deltagende lande, så man undgår at skulle validere sit europæiske patent i hvert enkelt land. Med enhedspatentet er der et besparelespotential for de virksomheder, der ønsker at udtage et patent, der dækker bredt i Europa.

Der foreligger ikke danske beregninger på besparelespotentialet, men Europa-Kommissionen har skønnet, at det i det nuværende system koster omkring 240.000 kr. at validere et patent, der dækker i 25 EU-lande. Det er især omkostninger til oversættelser, der gør det nuværende system dyrt. Men det er også gebyrer til de nationale patentmyndigheder, samt udgifter til administration og rådgivning fra lokale patentagenter og advokater, der gør det dyrt for virksomhederne. Europa-Kommissionen har skønnet, at indførelsen af enhedspatentet vil medføre, at det fremover vil koste omkring 35.000 kr. at registrere et enhedspatent, der dækker i alle de deltagende lande.

Med en fælles patentdomstol er der ligeledes et stort besparelespotential for virksomhederne. Alt andet lige er det langt billigere for en virksomhed at skulle føre én retssag i stedet for at føre sager i hvert enkelt land. Her ligger det direkte besparelespotential primært i reducerede advokat-omkostninger samt reducerede omkostninger til patentagenter og eksperter. Virksomhederne lægger dog også vægt på, at en fælles patentdomstol vil medføre en ensartet retspraksis og betyde, at patentsager ikke trækkes i langdrag eller føres parallelt ved flere domstole til skade for virksomheden.

5.1. Enhedspatentet

Med indførelsen af enhedspatentet bliver det muligt på baggrund af én ansøgning og uden yderligere valideringsprocedurer at opnå patentbeskyttelse på en opfindelse i alle de deltagende lande.

Anvendelsen af enhedspatentet er frivillig for virksomhederne. Danske virksomheder, der ikke ønsker at anvende enhedspatentet, kan således fortsat udtage nationale patenter, hvis de vurderer, at det er mere attraktivt for dem. Eksempelvis kan virksomheder, der kun eller primært ønsker at være aktive på det danske marked, vælge at søge om et dansk patent hos Patent- og Varemærkestyrelsen.

Patentansøgere vil således i fremtiden kunne vælge mellem at ansøge om nationale patenter, almindelige europæiske patenter eller de nye enhedspatenter.

Enhedspatentet ændrer ikke ved, hvad man kan få patent på

Indførelse af enhedspatentet betyder ikke, at der ændres på de regler, der allerede i dag gælder om, hvilke opfindelser, der kan opnå patent på.

De regler og kriterier, der gælder for udstedelsen af europæiske patenter i dag, er de samme som de regler, der vil gælde for udstedelsen af de kommende enhedspatenter. Reglerne findes i den Europæiske Patentkonvention (EPK³³), som er tiltrådt af Danmark i 1990. EPK ændres ikke i forbindelse med den europæiske patentreform. Patentreformen ændrer således ikke på reglerne eller procedurerne for, hvordan man udsteder patenter i Europa. Patentdomstolen udsteder ikke patenter og kommer først ind i billedet, hvis der er en tvist omkring et patent, der er udstedt.

Enhedspatentet bygger altså ovenpå det fundament, der allerede findes i Europa i dag med de almindelige europæiske patenter. Enhedspatentet ændrer heller ikke på de regler, der i dag gælder for nationale danske patenter.

Enhedspatentet er derfor ikke en ny slags patent eller en anden form for patentrettighed, men et nyt system, der indebærer, at et europæisk patent på én gang får den samme gyldighed i alle de deltagende lande.

Hvad er forholdet mellem enhedspatentet og det europæiske patent?

Muligheden for at søge et europæisk patent ét sted, hos Den Europæiske Patentmyndighed (EPO), findes allerede i dag. Selvom europæiske patenter i dag meddeles centralt fra EPO, kan et europæisk patent betragtes som et 'bundet' af nationale patenter. Et europæisk patent skal valideres i hvert enkelt land for, at patentet kan opnå gyldighed i det pågældende land. I mange lande skal patentet i den forbindelse oversættes, ligesom betaling af valideringsgebyr og årlige fornyelsesgebyrer m.v. skal ske til de enkelte landes patentmyndigheder.

Det nye ved enhedspatentet er, at patentet er direkte gældende i alle de deltagende lande. Med indførelsen af enhedspatentet vil et almindeligt europæisk patent efter anmodning fra patenthaveren kunne få samme retsvirkning på én gang i alle de deltagende lande. Anmodningen om enhedspatentbeskyttelse skal indgives til EPO senest en måned efter, at bekendtgørelse om meddelelsen af det europæiske patent er offentliggjort i Den Europæiske Patenttidende. Enhedspatentbeskyttelsen opnås således i eftermeddelelsesfasen, det vil sige efter EPO har meddelt det europæiske patent.

De europæiske patenter, der allerede findes i dag, vil ikke kunne konverteres til enhedspatenter – kun de europæiske patenter, der udstedes efter patentreformen.

Den vigtigste egenskab ved et enhedspatent er således, at patentet giver en ensartet beskyttelse og er direkte gyldigt i alle de deltagende lande. Et enhedspatent kan derfor kun begrænses, overføres, kendes ugyldigt eller ophøre med virkning for samtlige deltagende lande.

Udstedelse af enhedspatentet

Enhedspatenter vil blive meddelt af Den Europæiske Patentmyndighed (EPO). EPO hører ikke under EU, men er en organisation, der er baseret på en mellemstatslig aftale mellem p.t. 38 europæiske lande. Blandt de 38 lande er de 25 EU-lande, der har vedtaget forordningerne om indførelse af enhedspatentet.

Fornyelsesgebyr for et enhedspatent skal betales til EPO én gang årligt. De overordnede rammer for fornyelsesgebyrernes størrelse er fastsat i forordningen om enhedspatentet. Blandt andet skal fornyelsesgebyrernes størrelse fastsættes under hensyntagen til situationen for eksempelvis små og mellemstore virksomheder og med henblik på at fremme innovation og styrke europæiske virksomheders konkurrenceevne.

Gebyrerne er endnu ikke fastsat, så på nuværende tidspunkt kan man ikke fastslå helt præcist, hvad et enhedspatent kommer til at koste. Men fornyelsesgebyrerne udgør kun en lille andel af de udgifter, en virksomhed har i forbindelse med patentering. Virksomheder, der ønsker et patent, der dækker bredt i Europa, kan udover at spare penge på selve fornyelsesgebyrerne, forvente store besparelser forbundet med færre oversættelser, mindre administration og lavere udgifter til patentrådgivere og patentadvokater i de enkelte lande i forbindelse med ikraftsættelse.

Der er oprettet en særlig komité, der består af repræsentanter fra alle de deltagende lande (herunder Danmark), som skal fastsætte fornyelsesgebyrernes størrelse og nøglen for fordeling af fornyelsesgebyrerne mellem de deltagende lande. Den særlige komité skal også sikre ledelse af og tilsyn med de aktiviteter, der er knyttet til de opgaver, som EPO skal udføre.

De deltagende lande har tildelt EPO nogle administrative opgaver i forbindelse med indførelsen af enhedspatentet. Eksempler på sådanne opgaver er administration af anmodninger om enhedspatentbeskyttelse, oprettelse af et register for enhedspatenter, opkrævning af fornyelsesgebyrer for enhedspatenter m.v.

5.2.

Oversættelsesordninger for enhedspatentet

Formålet med oversættelsesordningerne er at gøre oversættelsesarbejdet enklere og billigere og stadig stimulere innovation og skabe retssikkerhed. Det fremhæves også i forordningen, at oversættelsesordningerne især skal være til gavn for små og mellemstore virksomheder.

Som beskrevet i kapitel 2 er et af de bagvedliggende formål med at udstede patenter at sikre udbredelse af teknologisk viden. Med de oversættelsesordninger, der vil gælde for enhedspatenterne, stilles der begrænsede krav til oversættelse. Til gengæld vil man bruge maskinoversættelser til at sikre udbredelsen af patentinformation og formidlingen af teknologisk viden på alle sprog.

Der er i forordningen om oversættelsesordningerne indsat en overgangsperiode på højst tolv år. Inden for denne periode forventes Den Europæiske Patentmyndigheds (EPO's) system for maskinoversættelser til alle officielle EU-sprog at blive færdigudviklet.

Oversættelseskrav til enhedspatenter

Et patentskrift for et enhedspatent skal offentliggøres på et af EPO's behandlingssprog, engelsk, tysk eller fransk, og selve patentkravene på alle tre sprog. Tilsvarende krav gælder allerede i dag for almindelige europæiske patenter.

I overgangsperioden på højst tolv år skal et patentskrift for et enhedspatent oversættes til engelsk, hvis behandlingssproget for patentet hos EPO har været fransk eller tysk. I de tilfælde, hvor behandlingssproget hos EPO har været engelsk, skal patentskriftet oversættes til et hvilket som helst andet officielt EU-sprog, eksempelvis dansk.

På den måde sikres det, at alle patentskrifter for enhedspatenter i overgangsperioden foreligger på engelsk, som er det mest udbredte sprog inden for international teknologisk forskning. Allerede i dag er der flest europæiske patenter, der udstedes på engelsk. Samtidig sikres et begrænset antal oversættelser, hvilket mindsker omkostningerne for de virksomheder, der ønsker et enhedspatent.

Efter overgangsperioden vil der være mulighed for maskinoversættelser til alle EU-sprog, og der vil derfor ikke blive stillet krav om yderligere oversættelser. Patentskrifter for enhedspatenter skal således efter overgangsperioden ikke oversættes yderligere, når de er offentliggjort af EPO efter de regler, der allerede i dag gælder for europæiske patenter. Dvs. patentskriftet vil blive offentliggjort på engelsk, tysk eller fransk og selve patentkravene på alle tre sprog. Derudover vil der være maskinoversættelser til alle EU-sprog.

For at fremme adgangen til enhedspatenter, særligt for de små og mellemstore virksomheder, vil der blive etableret en særlig godtgørelsesordning for oversættelsesomkostninger. Små og mellemstore virksomheder, universiteter og offentlige forskningsorganisationer m.fl., der indgiver en patentansøgning til EPO på et officielt EU-sprog (eksempelvis dansk), som ikke er et af EPO's officielle sprog (engelsk, tysk og fransk), kan få godtgjort oversættelsesomkostninger op til et maksimumbeløb. Denne godtgørelsesordning vil blive finansieret via gebyrerne for enhedspatentet.

Hvilken betydning har maskinoversættelserne?

Maskinoversættelserne har til formål at lette adgangen til patentinformation og formidlingen af teknologisk viden. Maskinoversættelserne vil udelukkende være vejledende og vil ikke have retsvirkning. For at sikre retssikkerheden gælder der derfor særlige krav om oversættelse i forbindelse med tvister om enhedspatenter. Eksempelvis kan den part, der sagsøges for at krænke et patent, stille krav om en fuldstændig oversættelse af patentet til det sprog, der tales enten i det land, hvor vedkommende har bopæl eller i det land, hvor den formodede krænkelser har fundet sted. Hvis en dansk virksomhed beskyldes for at krænke et enhedspatent, kan den danske virksomhed således få patentet oversat til dansk. Der kan ligeledes blive tale om oversættelse til det processprog, som er gældende ved den relevante afdeling af patentdomstolen.

Når patentdomstolen skal vurdere et erstatningskrav i en sag, skal domstolen tage i betragtning, om den formodede patentkrænker i god tro er kommet til at krænke en andens enhedspatent, fordi vedkommende endnu ikke havde modtaget den fuldstændige oversættelse af patentet, og derfor ikke vidste, at vedkommende krænkede enhedspatentet. Denne bestemmelse er indsat af hensyntagen til blandt andet fysiske personer og små og mellemstore virksomheder.

5.3.

En fælles patentdomstol

Formål og baggrund

Formålet med oprettelsen af en fælles patentdomstol er at gøre det enklere, billigere og mere effektivt at føre patentsager om europæiske patenter i Europa. Den fælles patentdomstol skal forbedre rammerne for håndhævelse af patenter og muligheden for at forsvare sig mod ubegrundede krav og dermed øge retssikkerheden omkring patentrettigheder i Europa. Det vil sige, at det skal være nemmere og billigere for virksomhederne at beskytte deres patentrettigheder i Europa og forsvare sig, når de bliver beskyldt for at krænke andres patentrettigheder. Med øget retssikkerhed menes, at det skal være mere klart, gennemskueligt og ensartet for virksomhederne, hvilke rettigheder, de har i Europa på patentområdet.

Adgangen til at føre patentsager ved en fælles patentdomstol i Europa skal navnlig forbedre vilkårene for de små og mellemstore virksomheder. De små og mellemstore virksomheder har som regel ikke, i samme grad som de store virksomheder, ressourcer til at håndtere den kompleksitet og de udgifter, der er ved det eksisterende system.

Det nuværende system er fragmenteret

I dag skal en patenthaver anlægge sag i hvert enkelt europæisk land, hvor patenthaveren oplever sit patent krænket. Sagerne skal føres ved de nationale domstole efter national lovgivning. Det tager tid og er ressourcekrævende for virksomhederne. Der er desuden en risiko for, at sager om det samme patent munder ud i forskellige afgørelser i de forskellige lande.

Det nuværende patentsystem i Europa er fragmenteret. Der er væsentlige forskelle mellem de nationale retssystemer, hvor patentsager i dag skal føres, ligesom der er tale om en omkostningsfuld og tung proces. I mange lande, herunder Danmark, føres der kun få patentsager ved domstolene, så mange dommere har ikke erfaring med patentsager. Patentsager adskiller sig ofte fra andre typer sager ved, at de har en meget teknisk karakter.

Et fælles retsgrundlag

Oprettelsen af en fælles patentdomstol i Europa indebærer, at der kun skal anlægges én sag i en tvist om et europæisk patent eller et enhedspatent ved én fælles domstol, der træffer afgørelser på baggrund af samme retsgrundlag og ét fælles procesreglement. De afgørelser, som patentdomstolens førsteinstans træffer, kan appelleres til patentdomstolens appelinstans.

Sager om nationale patenter (eksempelvis danske) skal fortsat anlægges ved nationale domstole i de enkelte lande.

I dag kan danske virksomheder, der har et eller flere europæiske patenter, komme ud for at skulle føre patentsager i flere andre europæiske lande. De vil i sådanne situationer skulle føre deres sag ved en fremmed national domstol, på et fremmed sprog og over for dommere fra det pågældende land. Det er langt fra givet, at udfaldet af sagen bliver det samme i de forskellige lande.

Med en fælles patentdomstol vil virksomhederne ikke længere skulle forholde sig til den nationale lovgivning og domspraksis i det land, som sagen føres i, men til det fælles grundlag. Det vil gøre reglerne mere gennemsigtige og gøre det nemmere for danske virksomheder at føre patentsager i andre europæiske lande. Da en afgørelse ved den fælles patentdomstol får virkning i alle de deltagende lande, forsvinder den risiko, der eksisterer i dag for, at virksomhederne skal føre flere sager om den samme tvist ved nationale domstole i flere forskellige lande. Det er især vigtigt for små og mellemstore virksomheder, der i dag ofte afholder sig fra at håndhæve deres rettigheder i Europa, fordi det er for dyrt og for besværligt.

Patentsager kan være meget komplicerede og omfattende, og det er almindeligt, at patentsager tager flere år i det nuværende system. Sådanne sager kan have afgørende betydning for de involverede virksomheders forretning. Et mål for den fælles patentdomstol er derfor, at den skal indrettes med henblik på at sikre hurtige afgørelser af høj kvalitet. Målet er, at de enkelte afgørelser skal afgives inden for et år. Det fremgår også af patentdomstolsaftalen, at den skal sikre en retfærdig balance mellem rettighedshavernes (dvs. patenthavernes) og andre parter interesser.

SPØRGSMÅL OG SVAR

6

6.1.

Hvad er den fælles patentdomstol?

Den fælles patentdomstol er en domstol, der er fælles for de lande, der har indgået aftalen om en fælles patentdomstol. Den fælles patentdomstol får kompetence til at træffe afgørelser i tvister om europæiske patenter og enhedspatenter.

Den fælles patentdomstol får ikke kompetence til at træffe afgørelse i sager om nationale (eksempelvis danske) patenter. Nationale domstole vil derudover fortsat have kompetence i nogle få typer af sager vedrørende europæiske patenter og enhedspatenter. Det kan eksempelvis være sager vedrørende tvangslicens på patenter.

De afgørelser, som den fælles patentdomstol træffer, vil være gældende i alle de deltagende lande, hvor det pågældende patent er gyldigt. I sager om enhedspatenter vil det være i alle de lande, der deltager i samarbejdet om enhedspatentet, og som har ratificeret aftalen om den fælles patentdomstol. I sager om europæiske patenter vil det være i de lande, hvor patenthaver har fået sit patent valideret, og som har ratificeret aftalen om den fælles patentdomstol.

6.2.

Kan danske virksomheder stadig bruge enhedspatentet, hvis Danmark stemmer nej?

Ja, men det vil ikke være lige så billigt, som hvis Danmark var med i patentreformen. Den danske virksomhed skal i så fald betale for både enhedspatentet og ansøge om og betale for et nationalt dansk patent og rådgivning i forbindelse hermed. Ved at stå uden for, vil det derfor blive dyrere og mere besværligt for danske virksomheder at beskytte deres ideer. Desuden vil det indebære, at danske virksomheder i tilfælde af tvister kan risikere at skulle føre to retssager om det samme patent i stedet for kun én retssag ved den fælles patentdomstol.

6.3.

Hvor skal den fælles patentdomstol placeres?

Den fælles patentdomstol vil bestå af en førsteinstansdomstol og en appeldomstol. Derudover oprettes der et registreringskontor.

Førsteinstansdomstolen består af en central afdeling samt lokale og regionale afdelinger. Den centrale afdeling får hjemsted i Paris (Frankrig) og underafdelinger i München (Tyskland) og London (Storbritannien). Alle deltagende lande kan etablere én lokal afdeling, og under visse betingelser kan der etableres op til fire lokale afdelinger i et land. Desuden kan to eller flere lande sammen etablere en regional afdeling. De lande, der opretter en lokal eller en regional afdeling vælger selv sædet for denne. Appeldomstolen samt registreringskontoret etableres med hjemsted i Luxembourg.

Et flertal af Folketingets partier er enige om at oprette en lokal afdeling af patentdomstolen i Danmark, hvis Danmark tiltræder den fælles patentdomstol.

Der vil også blive oprettet et center for mægling og voldgift i patentsager. Dette center vil få hjemsted i Ljubljana (Slovenien) og Lissabon (Portugal). Der vil blive oprettet en fælles uddannelsesordning for dommere med faciliteter beliggende i Budapest (Ungarn).

6.4.

Hvad betyder det, at Danmark opretter en lokal dansk afdeling af den fælles patentdomstol?

Den fælles patentdomstol vil bestå af en førsteinstansdomstol og en appeldomstol. Førsteinstansdomstolen vil bestå af en central afdeling samt lokale og regionale afdelinger. Spørgsmålet om en lokal patentdomstol er ikke en del af det lovforslag, der skal stemmes om den 25. maj. Men hvis Danmark går med i aftalen om patentdomstolen, vil Danmark have mulighed for at gå med i en regional eller oprette en lokal afdeling af patentdomstolen. Et flertal af partierne i Folketinget er enige om, at der skal etableres en lokal afdeling af domstolen i Danmark, hvor processproget vil være dansk og engelsk. Det indebærer, at når patentdomstolsaftalens regler gør det muligt at anlægge en retssag om en patenttvist i Danmark, vil man kunne føre retssagen her i landet under den fælles patentdomstol. Det vil være muligt at føre sagen på dansk eller engelsk. Dommerpanelet ved en lokal dansk afdeling vil bestå af én dansk dommer og to udenlandske dommere fra en fælles dommerpulje. De afgørelser vedrørende enhedspatenter, som den lokale danske afdeling træffer, vil også være gældende i de andre deltagende lande, og afgørelserne kan appelleres til appeldomstolen.

6.5.

Hvilken type sager skal føres ved patentdomstolen?

Som hovedregel får patentdomstolen enekompetence til at træffe afgørelser i sager om europæiske patenter og enhedspatenter. I en overgangsperiode kan kompetencen i sager om europæiske patenter forblive hos de nationale domstole (se afsnit 6.11.). Patentdomstolen får blandt andet kompetence til at træffe afgørelse i sager vedrørende krænkelse af patenter og sager vedrørende ugyldiggørelse af patenter.

Patentdomstolen får ikke kompetence til at træffe afgørelse i sager om nationale patenter, herunder danske patenter udstedt af Patent- og Varemærkestyrelsen. Kompetencen til at træffe afgørelse i sådanne sager vil fortsat ligge hos de nationale domstole.

6.6.

Hvilke regler skal patentdomstolen basere sine afgørelser på?

Patentdomstolen vil basere sine afgørelser på relevant EU-ret (herunder forordningerne om enhedspatenter og tilhørende oversættelsesforordninger), patentdomstolsaftalen, den europæiske patentkonvention (EPK, som Danmark har tiltrådt i 1990), andre relevante internationale aftaler samt national ret.

6.7.

Hvilke afdelinger af patentdomstolen skal sagerne føres ved?

Hvor sagen skal anlægges afhænger blandt andet af, hvilken type patentsag, der er tale om. Overordnet set skelner man mellem to typer af patentsager: krænkelssager og ugyldigheds-sager. En krænkelssag er en sag, hvor den ene part i sagen beskyldes for at krænke den anden parts patentrettighed. En ugyldighedssag er en sag, hvor den ene part påstår, at den andens parts patentrettighed ikke er gyldig (dvs. at det pågældende patent aldrig burde være udstedt). Der kan også være sager, hvor der er en kombination af påstande om krænkelse og ugyldighed, ligesom der findes andre typer af patentsager.

Udgangspunktet er, at sager om krænkelse af et europæisk patent eller et enhedspatent skal anlægges ved den lokale eller regionale afdeling, hvor krænkelsen har fundet sted, eller ved den lokale eller regionale afdeling, hvor sagsøgte (den part der bliver anlagt sag mod) er hjemmehørende.

Udgangspunktet er, at sager om gyldigheden af et europæisk patent eller et enhedspatent skal anlægges ved den centrale afdeling, dvs. i Paris, London eller München afhængigt af, hvilket tekniskområde, det pågældende patent tilhører.

Der findes i domstolsaftalen nogle varianter af disse to hovedregler. Eksempelvis er der en bestemmelse om, at hvis en krænkelssag allerede er anlagt ved en afdeling af patentdomstolen, skal et modkrav om ugyldighed som hovedregel også fremsættes der.

Uanset hvilken af patentdomstolens afdelinger sagen skal føres ved, er der ikke tale om, at sagen skal føres ved det pågældende lands nationale domstole. Alle dommerpaneler i alle afdelinger af den fælles patentdomstol vil træffe deres afgørelser ud fra det samme retsgrundlag og ud fra et fælles procesreglement. Det er således ét fælles sæt af 'spilleregler', der gælder, uanset ved hvilken afdeling af patentdomstolen en sag føres. De afgørelser, som træffes af patentdomstolens førsteinstans, kan appelleres til patentdomstolens appelinstans.

6.8.

Hvilke dommere vil være ved den fælles patentdomstol?

Den fælles patentdomstol bliver en specialiseret domstol, der stiller meget høje krav til dommernes faglige kvalifikationer. Der etableres en dommerpulje bestående af juridiske og tekniske dommere, der medvirker til at sikre det samme høje niveau for juridisk og teknisk ekspertise i alle dommerpaneler.

Dommerne skal være statsborgere i et af de deltagende lande. Dommerne skal sikre de højeste standarder for kompetence og skal have erfaring med patentretssager. Dommerne skal også have gode kundskaber i et af Den Europæiske Patentmyndigheds (EPO) sprog, som er engelsk, tysk og fransk. De juridiske dommere skal have de nødvendige kvalifikationer, der kræves for at blive beskikket som dommer i et af de deltagende lande. De tekniske dommere skal have en universitetsseksamen og dokumenteret erfaring indenfor et teknisk område. De tekniske dommere skal også have dokumenteret kendskab til civilret og civil retspleje, som er relevant for patentretssager.

Der oprettes et rådgivende udvalg, som vil bestå af meget kompetente patentdommere og fagpersoner i patentret fra alle de deltagende lande. På baggrund af de indkomne ansøgninger udarbejder det rådgivende udvalg en liste over de mest egnede kandidater. På baggrund af denne liste udpeger det administrative udvalg dommerne. I det administrative udvalg vil alle de deltagende lande ligeledes være repræsenteret. Det vil sige, at Danmark vil være repræsenteret i begge disse udvalg, såfremt Danmark vælger at tiltræde patentdomstolsaftalen.

Der oprettes en uddannelsesordning for de kommende dommere ved patentdomstolen. Denne uddannelsesordning skal sikre, at det bliver meget kompetente dommere, der er ansat ved patentdomstolen. Der vil desuden være fokus på forbedring af dommernes sproglige færdigheder. Uddannelsesordningen omfatter også efter- og videreuddannelse af dommerne.

6.9.

Hvilket sprog skal sager ved patentdomstolen føres på?

Hovedreglen for de lokale afdelinger er, at processproget er et officielt EU-sprog i det land, hvor den relevante lokale afdeling er beliggende – eksempelvis dansk i en lokal dansk afdeling.

Hovedreglen for de regionale afdelinger er, at processproget er det eller de officielle sprog, der udpeges af de lande, der er fælles om en regional afdeling.

Der er desuden mulighed for, at en lokal eller en regional afdeling kan vælge at anvende et af den europæiske patentmyndigheds (EPO) sprog, som er engelsk, tysk og fransk, som processprog i den pågældende afdeling.

Der findes i domstolsaftalen undtagelser til disse hovedregler. Eksempelvis er der mulighed for, at parterne i en sag kan aftale at anvende det sprog, som det pågældende patent er meddelt på som processprog, dvs. et af EPO's sprog, som er engelsk, tysk og fransk.

Ved den centrale afdeling er processproget det sprog, som det pågældende patent er meddelt på, dvs. engelsk, tysk eller fransk.

Hovedreglen for appeldomstolen er, at processproget er det sprog, som blev anvendt, da sagen blev behandlet ved førsteinstansen (dvs. ved en lokal, regional eller central afdeling). Også ved appeldomstolen er der mulighed for, at parterne i sagen kan aftale at anvende det sprog, som det pågældende patent er meddelt på som processprog.

Der er i patentdomstolsaftalen og det tilhørende udkast til procesreglement, som er under udarbejdelse, forsøgt at tage højde for eventuelle sprogudfordringer blandt andet i form af bestemmelser om oversættelser og tolkning. Aftalen indeholder bestemmelser om, at patentdomstolen på anmodning fra en af parterne og i det omfang det skønnes hensigtsmæssigt skal stille tolkningsfaciliteter til rådighed til hjælp for de berørte parter ved den mundtlige forhandling i sager ved Førsteinstansdomstolen. Procesreglementet vil i øvrigt indeholde nærmere regler om tolkning. I visse tilfælde, fx når der anlægges søgsmål om krænkelse ved den centrale afdeling, har en sagsøgt ret til at få oversættelse af relevante dokumenter under visse betingelser.

6.10.

Hvor høje bliver retsafgifterne ved den fælles patentdomstol?

Domstolsaftalen indeholder principperne for retsafgifterne, men selve niveauet for retsafgifterne er endnu ikke fastsat. Retsafgifterne vil bestå af en fast afgift kombineret med en værdibaseret afgift. Retsafgifterne skal fastsættes på et niveau, der sikrer en balance mellem princippet om en rimelig adgang til retssystemet – navnlig for små og mellemstore virksomheder, fysiske personer m.fl. – og et passende bidrag fra parterne til domstolens omkostninger.

Retsafgifterne vil blive fastsat af det administrative udvalg, hvor alle de deltagende lande er repræsenteret. I forbindelse med fastsættelse af retsafgifterne kan målrettede støtteforanstaltninger for små og mellemstore virksomheder og mikroenheder overvejes. Fysiske personer kan endvidere ansøge om retshjælp (dvs. økonomisk støtte til at føre sin sag).

Retsafgifterne udgør ofte kun en mindre del af de samlede omkostninger ved at føre en patentsag. Udgifter til advokater, eksperter m.v. er som oftest langt højere. Omkostningerne ved at føre en sag ved den fælles patentdomstol kan godt blive højere sammenlignet med omkostningerne ved at føre en sag i et enkelt land i dag. Men en afgørelse truffet af patentdomstolen har virkning i alle de lande, hvor patentet er gyldigt, så parterne kan nøjes med at føre én sag. Derfor har de deltagende lande på nuværende tidspunkt en klar forventning om, at der samlet set vil være store besparelser for virksomhederne forbundet med at føre patentsager i Europa.

6.11.

Hvad handler overgangsperioden om, og hvad er 'opt-out'?

I dag er det de nationale domstole, der har kompetencen til at træffe afgørelse i sager om europæiske patenter. I en overgangsperiode på minimum syv år vil det fortsat være muligt at anlægge sager om krænkelse eller ugyldighed af europæiske patenter ved de nationale domstole. I overgangsperioden er det således den part, der anlægger sagen, der vælger, om sagen skal anlægges ved de nationale domstole eller ved den fælles patentdomstol. Overgangsperioden gælder kun for de europæiske patenter og ikke for enhedspatenter. Overgangsperioden er fastsat til syv år fra det tidspunkt, hvor aftalen om patentdomstolen træder i kraft. Overgangsperioden kan forlænges med op til yderligere syv år. En eventuel forlængelse vil ske på baggrund af en høring af brugerne af patentsystemet.

Et europæisk patent kan af patenthaveren/patentansøgeren undtages permanent fra patentdomstolens enekompetence, hvis dette vælges inden overgangsperiodens udløb. Det vil sige, at patenthaveren kan vælge, om det pågældende patent skal høre under patentdomstolens enekompetence, eller om det skal forblive under de nationale domstoles kompetence. Denne såkaldte 'opt-out' mulighed gælder kun i overgangsperioden og for så vidt der ikke er anlagt en sag om det pågældende europæiske patent. En 'opt-out' gælder for hele patentets levetid og kan til enhver tid trækkes tilbage, hvis der ikke er anlagt sag om patentet.

'Opt-out' muligheden vedrører ligesom overgangsperioden kun europæiske patenter og ikke de kommende enhedspatenter.

6.12.

Hvornår vil patentdomstolen være etableret?

Patentdomstolen vil være etableret og kan sættes i drift, så snart aftalen om den fælles patentdomstol træder i kraft. Aftalen vil i praksis træde i kraft den fjerde måned efter den er ratificeret i mindst 13 af de lande, der har underskrevet aftalen, herunder i de tre lande med flest europæiske patenter (UK, Tyskland og Frankrig). Det forventes, at aftalen om den fælles patentdomstol træder i kraft i 2015.

Hvad skal forberedes før, patentdomstolen kan sættes i drift?

Da der er tale om etablering af et helt nyt domstolssystem, som er fælles for de deltagende lande, er der en del forberedelser. Eksempelvis skal procesreglementet for den fælles patentdomstol færdiggøres, der skal udarbejdes et budget for domstolen, der skal etableres et IT-system, og der skal udpeges og uddannes dommere osv. For at sikre, at alle disse opgaver er løst, når patentdomstolsaftalen træder i kraft, er der oprettet en forberedende komité, hvor alle de deltagende lande (herunder Danmark) er repræsenteret.

Hvad er procesreglementet for patentdomstolen?

I procesreglementet for den fælles patentdomstol fastsættes reglerne for sagsbehandlingen ved domstolen. Det fælles procesreglement skal blandt andet sikre, at sager behandles ensartet, uanset ved hvilken af patentdomstolens afdelinger sagen føres.

Procesreglementet skal være i overensstemmelse med aftalen om den fælles patentdomstol. Procesreglementet skal anvendes og fortolkes på grundlag af principperne om proportionalitet, fleksibilitet, retfærdighed og lighed.

Den overordnede målsætning er, at sager ved patentdomstolen som udgangspunkt skal afgøres inden for et år. Der er dog taget højde for, at nogle sager kan kræve mere tid. Patentdomstolen skal anvende og fortolke procesreglementet ensartet ved alle domstolens afdelinger.

Procesreglementet er under udarbejdelse. Et udkast til procesreglementet har været sendt i bred høring hos interessenterne, som er de kommende brugere af patentdomstolen. Der er nedsat en ekspertgruppe under den forberedende komité, der skal færdiggøre udkastet til procesreglement, så det er klar til at blive vedtaget, så snart patentdomstolsaftalen træder i kraft. Danmark er repræsenteret i denne ekspertgruppe ved Justitsministeriet. Der er en målsætning om, at procesreglementet skal være færdigt omkring sommeren 2014. Det er det administrative udvalg, hvor alle de deltagende lande er repræsenteret, der i praksis vedtager procesreglementet, når domstolsaftalen er trådt i kraft.

6.13.

Hvad bliver EU-Domstolens rolle?

Den fælles patentdomstol bliver en domstol, der er fælles for de lande, der i fællesskab har indgået aftalen om denne. Der er ikke tale om, at patentdomstolen bliver en ny EU-domstol.

Patentdomstolen bliver dog underlagt de samme EU-retlige forpligtelser, som de nationale (herunder de danske) domstole er underlagt i dag. Eksempelvis skal patentdomstolen respektere EU-retten, og domstolen skal forelægge præjudicielle spørgsmål for EU-Domstolen, hvor dette er relevant. EU-Domstolen, der ligger i Luxembourg, har til opgave at fortolke EU's lovgivning for at sikre, at den anvendes på samme måde i alle EU-lande.

Patentdomstolsaftalen ændrer ikke på EU-Domstolens beføjelser. EU-Domstolen skal allerede i dag inddrages, hvis der er fortolkningstvivil i forhold til en EU-retsakt. I dag er det de nationale domstole, herunder de danske domstole, der spørger EU-Domstolen i sådanne situationer. Fremover vil den fælles patentdomstol også, på nøjagtig den samme måde som de nationale domstole, skulle spørge EU-Domstolen om sådanne spørgsmål. Det kan bemærkes, at aftalen om den fælles patentdomstol ikke er en EU-retsakt, og at den europæiske patentkonvention, altså grundlaget for, hvad der kan meddeles patent på, ikke er en EU-retsakt.

Patentdomstolen hører således ikke organisatorisk sammen med EU-Domstolen, og patentdomstolens afgørelser kan heller ikke ankes til EU-Domstolen, men til patentdomstolsystemets egen appelinstans. Aftalen om den fælles patentdomstol ændrer ikke på de kompetencer, som EU-Domstolen allerede har i dag.

6.14.

Vil patentdomstolen indføre softwarepatenter i Europa?

Etableringen af en fælles patentdomstol ændrer ikke på de kriterier, der ligger til grund for, hvad man kan få patent på.

Reglerne for, hvilke opfindelser, man kan få et europæisk patent på, findes i den europæiske patentkonvention (EPK), som Danmark har tiltrådt i 1990. Det fremgår af EPK³⁴, at software som sådan ikke kan patenteres. Software i sig selv anses ikke efter den europæiske patentkonvention for at være en opfindelse, og kan derfor ikke patenteres. Der er en tilsvarende bestemmelse i den danske patentlov. Disse regler ændres ikke med patentreformen.

Dog kan man få patent på en opfindelse, hvor software indgår som en del af en større teknisk løsning. Et eksempel er ABS-bremser, hvor software indgår i opfindelsen. Det væsentlige at holde sig for øje er dog, at det er opfindelsen i sin helhed (ABS-bremser), der patenteres. Softwaren, der indgår i produktet beskyttes ikke selvstændigt. Software kan dog være beskyttet af andre rettigheder, som eksempelvis ophavsretten.

Med en fælles patentdomstol vil der være en mere enkel adgang til at anlægge en ugyldighedssag mod et europæisk patent eller et enhedspatent, hvis en part mener, at der fejlagtigt er udstedt patent på software.

6.15.

Vil patentdomstolen medføre "forum shopping"?

Betegnelsen "forum shopping" bruges sommetider nedsettende for at angive, at en sagsøger ikke anlægger sag, hvor det efter forholdene er mest rimeligt.³⁵ Generelt varierer lovgivningens indhold fra land til land, og udfaldet af en retssag kan derfor afhænge af, hvor sagen anlægges. Sådan er retssystemet i relation til patentsager i dag. Som systemet er i dag, kan en virksomhed risikere at skulle føre flere sager i flere forskellige lande om den samme patenttvist. Virksomheden vil skulle give møde for flere forskellige nationale domstole med nationale dommere og forskellige processprog, og der er risiko for, at sagerne falder forskelligt ud. Eksempelvis kan et patent ende med at være gyldigt i nogle lande og ugyldigt i andre. Det nuværende system giver altså i langt højere grad mulighed for "forum shopping" end med en fælles patentdomstol.

Med den fælles patentdomstol etableres en fælles international domstol i Europa, hvor dommerne vil komme fra mange forskellige lande. Alle afdelinger af den fælles patentdomstol skal træffe afgørelser med udgangspunkt i det samme regelgrundlag. Derudover vil alle afdelinger være underlagt ét fælles procesreglement, der er tilpasset til patentsager og en fælles retspraksis, der blandt andet vil blive udviklet på baggrund af afgørelser truffet af den fælles patentdomstols appelinstans. Det er således de samme 'spilleregler', der gælder, uanset ved hvilken af patentdomstolens afdelinger en sag føres.

Der er således taget mange forholdsregler for at minimere risikoen for "forum shopping".

Uanset om Danmark tilslutter sig den fælles patentdomstol eller ej, vil danske virksomheder kunne blive part i en sag ved den fælles patentdomstol.

34 Den europæiske patentkonvention, artikel 52 (c).

35 http://www.denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Jura/International_ret/forum_shopping

LOVFORSLAG OM EN FÆLLES PATENTDOMSTOL (L22)

Formålet med lovforslaget er først og fremmest at tilvejebringe grundlaget for, at Danmark kan ratificere den mellemstatslige aftale om en fælles patentdomstol i Europa.

Selvom Danmark har underskrevet aftalen om den fælles patentdomstol, bliver den ikke gældende for Danmark, før den er ratificeret af Danmark. Alle de andre deltagende lande skal også hver især ratificere aftalen, før den bliver gældende i det pågældende land.

En dansk ratifikation af aftalen om den fælles patentdomstol vil indebære, at den fælles patentdomstol som udgangspunkt får enekompetence til at træffe afgørelse i langt de fleste typer sager om europæiske patenter og enhedspatenter. Derudover indeholder lovforslaget også forslag til ændringer og præciseringer i retsplejeloven, patentloven og brugsmodelloven.

Formålet med ændringerne i retsplejeloven er bl.a. at fastslå, at den fælles patentdomstol – frem for danske domstole – får saglig kompetence i de sager, der er omfattet af aftalen om en fælles patentdomstol. Lovforslaget indeholder endvidere en bestemmelse om, at forlig, afgørelser og kendelser omfattet af aftalen om patentdomstolen vil kunne fuldbyrdes her i landet. Der er alene behov for enkelte mindre tilpasninger i patentloven og brugsmodelloven. Disse ændringer vedrører ikke reglerne for, hvad man kan få patent på. Det bemærkes, at patentreformen ikke omfatter brugsmodeller. Disse udstedes fortsat i Danmark af Patent- og Varemærkestyrelsen, og sager om brugsmodeller skal fortsat føres ved de danske domstole.

Lovforslaget blev sendt i høring den 28. juni 2013 med høringsfrist 15. august 2013 til i alt 121 organisationer, herunder erhvervsorganisationer og fagbevægelsen, myndigheder m.v., ligesom høringen har været tilgængelig på www.hoeringsportalen.dk. Der er modtaget høringssvar fra 30 organisationer, myndigheder m.v. Heraf har 16 haft bemærkninger til udkastet til lovforslag, Høringsnotat og samtlige indkomne høringssvar kan findes på Folketingets hjemmeside.³⁶

Høringen viste, at der blandt de hørte parter er bred tilslutning til, at Danmark ratificerer aftalen om en fælles patentdomstol og dermed fuldt ud bliver en del af den europæiske patentreform.³⁷

³⁶ <http://www.ft.dk/samling/20131/lovforslag/l22/bilag/1/1285457.pdf>
<http://www.ft.dk/samling/20131/lovforslag/l22/bilag/1/1285458/index.htm>

³⁷ De samlede høringssvar kan læses på www.patentreformen.dk.

7.1.

Hvorfor skal der afholdes folkeafstemning om lovforslaget?

Ifølge grundlovens § 20, stk. 1 kan beføjelser, som efter grundloven tilkommer danske myndigheder, ved lov i nærmere bestemt omfang overlades til mellemfolkelige myndigheder, der er oprettet ved gensidig overenskomst med andre stater til fremme af mellemfolkelig retsorden og samarbejde. Justitsministeriet har foretaget en vurdering af, hvorvidt dansk tilslutning til aftalen om en fælles patentdomstol forudsætter anvendelse af proceduren i grundlovens § 20.

Justitsministeriet har vurderet, at en dansk tilslutning til patentdomstolsaftalen vil indebære overladelse af beføjelser som omtalt i grundlovens § 20, og at proceduren i grundlovens § 20, stk. 2, derfor vil skulle følges.³⁸

Det betyder, at patentreformen indebærer overdragelse af suverænitet, og at lovforslaget om en fælles patentdomstol m.v. derfor skal vedtages med et flertal på 5/6 af Folketingets medlemmer, eller godkendes ved en folkeafstemning. Der er et stort flertal i Folketinget for dansk tilslutning til patentdomstolen. Men der er på nuværende tidspunkt ikke opbakning fra 5/6 af Folketingets medlemmer. Erhvervs- og Vækstministeren har derfor meldt ud, at regeringen vil iværksætte forberedelsen af en folkeafstemning. Folkeafstemningen vil finde sted sammen med valget til Europa-Parlamentet den 25. maj 2014. Den formelle afklaring af, at der skal finde en folkeafstemning sted, sker først ved lovforslagets tredjebehandling.³⁹

Folketinget har i tre tidligere situationer med det fornødne 5/6 flertal vedtaget lovforslag inden for patentområdet, som indebærer suverænitetsafgivelse, jf. grundlovens § 20. I ingen af disse tre situationer blev der afholdt folkeafstemning. Danmark tiltrådte på denne måde den europæiske patentkonvention (EPK) i 1989, Danmark tiltrådte aftalen om EF-patenter i 1992, og Danmark tiltrådte i 2006 ændringer af EPK.⁴⁰

³⁸ http://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2013/Notat_patentdomstol.pdf

³⁹ <http://www.evm.dk/aktuelt/pressemeddelelser/2013/19-12-13-forberedelse-af-folkeafstemning>.

⁴⁰ Lov nr. 368 af 7. juni 1989, lov nr. 1057 af 23. december 1992 og lov nr. 546 af 8. juni 2006.

ERHVERVS- OG VÆKSTMINISTERIET